

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Diplomová práce

2012

Tomáš Šťastný

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Tomáš Šťastný

**Nórsko a integrácia do EÚ –
vnútroštátne a medzinárodné aspekty**

Diplomová práca

Praha 2012

Autor práce: **Tomáš Šťastný**

Vedoucí práce: **PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2012

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa 15.4.2012

Tomáš Šťastný

Pod'akovanie

Touto cestou by som rád vyjadril moje pod'akovanie PhDr. Irah Kučerovej, Ph.D. za čas venovaný konzultáciám nad touto záverečnou prácou, ktoré mi pomohli pri spracovaní témy mojej diplomovej práce.

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

Kľúčové slová

ESVO,
ropa a plyn,
NORDEK,
politické strany,
referendá,
Schengenský priestor

Keywords

EFTA,
oil and gas,
NORDEK,
political parties,
referendum,
the Schengen area

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	3
<i>Cieľ práce</i>	4
<i>Výskumné otázky a hypotézy</i>	5
<i>Premenné v diplomovej práci</i>	6
<i>Teoretický základ práce a metodológia</i>	7
<i>Konceptualizácia a operacionalizácia</i>	9
1. NÓRSKO - ZAČIATKY SEVERSKEJ A EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE	10
1.1 <i>Ideologické podnety k severskej spolupráci</i>	10
1.2 <i>Postoje k severskej integrácii</i>	13
1.3 <i>Začiatky severskej spolupráce</i>	15
1.4 <i>Nórsky postoj k začiatkom európskej spolupráce</i>	17
2. NORDØK	19
2.1 <i>Plán NORDØK a jeho vznik</i>	19
2.2 <i>Očakávania od NORDØK plánu</i>	22
2.3 <i>NORDØK a jeho podpora politickými stranami a verejnosťou</i>	25
2.4 <i>Vyjednávanie o pláne NORDØK</i>	26
2.5 <i>NORDØK a jeho inštitucionálna podoba a zhodnotenie hypotézy</i>	30
3. VÝVOJ VZŤAHOV NÓRSKA A EÚ	32
3.1 <i>Referendá o nórskom členstve v ES/EÚ</i>	32
3.2 <i>Aliencie a odpor voči ES/EÚ</i>	36
3.3 <i>Súčasný postoj Nórska k európskej integrácii</i>	38
3.4 <i>Záujem Nórska o rozširovanie EÚ</i>	40
3.5 <i>Argumenty o možnom vstupe Nórska do EÚ</i>	41
3.6 <i>Zahraničný obchod Nórska a zhodnotenie hypotézy</i>	42
4. NÓRSKO V EHP A ZEÚ	46
4.1 <i>Zmluva o Európskom hospodárskom priestore (EHP)</i>	47
4.2 <i>Schengenský priestor a Západoeurópska únia (ZEÚ)</i>	48
5. ĎALŠIE VÄZBY NA EÚ A PODPORA ČLENSTVA JEDNOTLIVÝCH STRÁN	50
5.1 <i>Strana stredu - Senterpartiet „SP“</i>	52
5.2 <i>Ľavicová socialistická strana - SosialistiskVenstreparti „SV“</i>	53
5.3 <i>Liberálna strana - Venstre „V“</i>	53
5.4 <i>Kresťanská ľudová strana - KristeligFolkeparti „KrF“</i>	54
5.5 <i>Konzervatívna strana – Høyre „H“</i>	55
5.6 <i>Strana pokroku - Fremskrittspartiet „FrP“</i>	55
5.7 <i>Nórska strana práce - Det Norske Arbeideparti „DNA“</i>	56
5.8 <i>Nórske vlády a zhodnotenie hypotézy</i>	56
6. VÝHODY A NEVÝHODY NÓRSKEHO VSTUPU DO EÚ V NADVÄZNOSTI NA VÝSKUMNÉ OTÁZKY	60
6.1 <i>Výhody a nevýhody nórskeho vstupu</i>	60

6.2 <i>Zhodnotenie výskumných otázok a hypotéz</i>	62
ZÁVER	68
SUMMARY	69
ZOZNAM TABULIEK	70
ZOZNAM GRAFOV	70
POUŽITÁ LITERATURA	71

Úvod

Téma rozširovania a vstupu nových členov do Európskej únie ma natoľko zaujala, že som sa rozhodol vo svojej diplomovej práci venovať záležitostiam vstupu Nórska do Európskej únie. A to z toho dôvodu, že som túto krajinu nedávno navštívil. Práve kvôli vysokému životnému štandardu, ktorým je táto krajina známa, ma zaujímalo, ako je možné, že nepatrí medzi členov EÚ a aké sú aspekty tohto stavu.

Názov práce „Nórsko a integrácia do EÚ – vnútroštátne a medzinárodné aspekty“ je koncipovaný tak, aby naznačoval, že sa v práci venujem predovšetkým súčasnej situácii s odvolávaním sa na históriu pokusov o členstvo. Otázka členstva tejto krajiny je zaujímavá z rôznych pohľadov, predovšetkým treba podotknúť, že súčasný stav spolupráce medzi EÚ a Nórskom je rozvinutý.

Vyzerá to tak, že obom stranám to vyhovuje. Určite sa však nájdu aj rôzne úskalia práve pre Nórsko, že nie je členom. Aj EÚ si uvedomuje, že členstvo Nórska by jej prinieslo nemalé finančné zdroje. Avšak na základe faktu, že Nórsko je vysoko rozvinutá ekonomika, ktorá dlhodobo v analýzach OSN dosahuje tie najpriaznivejšie výsledky vzhľadom na životnú úroveň a vysoké zásoby nerastného bohatstva, je teda otázkou, prečo by sa malo začleňovať do európskych štruktúr po tom, čo si svoj sociálny štát vybudovalo samo a bez akejkoľvek pomoci alebo účasti v podobnom zoskupení.

V tejto práci sa postupne venujem otázkam a témam, priamo i nepriamo týkajúcim sa danej problematiky. Na základe poznatkov som sa snažil prácu koncipovať tak, aby boli naznačené ako politické, tak aj ekonomické dôvody jednotlivých rozhodnutí a faktov, ktoré sa udiali v minulosti, čo má teda za následok súčasný stav. Hneď na úvod je nutné podotknúť, že Nórsko si od začiatku išlo vlastnou cestou, aj napriek tomu, že ostatné škandinávské štáty sa priebežne začleňovali do integračných zoskupení. Tento negatívny prístup je však možno iba vyústením zlých historických skúseností, keď dlhodobo bola

potláčaná ich národná identita a štátna suverenita. Nemôžeme nespomenúť ani ekonomické dôvody a predpokladané odvody do spoločného rozpočtu.

Nórsko na poli medzinárodnej politiky má vybudované významné miesto, pretože po ukončení svojej neutrality sa stalo členom niekoľkých zoskupení, kde sa výrazne zasadzuje za jednotlivé záujmy. V globále sú to predovšetkým oblasti ochrany životného prostredia a poskytovania humanitárnej a rozvojovej pomoci. Nórsko si vytýčilo samostatnú cestu a na tejto ceste si našlo spôsob ako sa neizolovať od kontinentálnej Európy, pretože si uvedomuje svoju závislosť predovšetkým v rámci medzinárodného obchodu. Preto podpísalo s EÚ niekoľko významných dohôd, ktoré mu umožňujú neoficiálne členstvo v EÚ. To je potvrdené predovšetkým v Dohode o EHP, kde Nórsko vystupuje ako plnohodnotný člen so všetkými právami a povinnosťami. Tiež je dôležité spomenúť významnú pozíciu Nórska v oblasti sprostredkovania pri riešení medzinárodných konfliktov.

Cieľ práce

Cieľom mojej diplomovej práce bolo na základe daných faktov sa bližšie pozrieť na vzájomné vzťahy medzi Európskou úniou a Nórskom a načrtnúť aktuálny stav situácie ako z pozície Nórska, tak i z pozície EÚ a ukázať tak výhody a nevýhody vstupu do EÚ. Na základe historických udalostí, geopolitických faktov a stavu zahraničnej politiky analyzujem súčasné pozície Nórska vo vzťahu k Európskej únii. Vzhľadom na rozsah práce sa venujem aktuálnej situácii s odvolávaním sa na historický vývoj. Na základe spomenutých faktov sa snažím o celkové zhodnotenie situácie. Súčasný stav je však v posledných rokoch ovplyvňovaný rôznymi ekonomickými a politickými faktormi, ktoré sa tiež snažím načrtnúť.

Cieľom práce je aj analýza modelu štátu blahobytu, aké sú v tomto štáte poskytované sociálne výhody pre obyvateľov a ako vlastne tento model funguje. Sú však spomenuté aj určité ohrozenia tohto modelu, pretože je iba otázkou času, kedy sa i tento výborne zabehnutý systém bude musieť zreformovať. Je tu zaradená z toho dôvodu, že vysoko rozvinutý sociálny systém poskytuje obyvateľom dostatočné zázemie na to, aby boli spokojní a má pravdepodobne

vplyv na ich názor, ktorý vyjadrili v referendách, poprípade môže taktiež ovplyvniť názor v budúcich referendách, ak sa nejaké budú konať.

V poslednej dobe je však najaktuálnejšou témou pôsobenie celosvetovej finančnej a hospodárskej krízy, na ktorú musí Nórsko vďaka previazanosti trhov i politiky flexibilne reagovať.

Prínosom práce je pohľad na výhody a nevýhody vstupu Nórska do EÚ. Na základe výhod, ktoré Nórsko už teraz poberá, sú podstatné výhody zo systému, ktorý funguje v EÚ. Ako má každá minca dve strany, popri výhodách existujú aj určité nevýhody. Zdá sa, že nevýhody zatiaľ prevládajú. A práve preto sa Nórsko zatiaľ od EÚ drží ďalej a je vo vyčkávacej pozícii.

Ako zdroje literatúry pre spracovanie tejto diplomovej práce sú použité knihy v českom a anglickom jazyku z knižníc Univerzity Karlovej a Národnej knižnice v Prahe.

V druhom rade sú to elektronické zdroje a články online od rôznych autorov, ktoré sú dostupné na stránkach vládnych inštitúcií, ministerstiev, stránok zaoberajúcich sa nórskou ekonomikou a politikou, ale i stránky nadnárodných spoločností. Medzi elektronickými zdrojmi sa vyskytujú aj články z ekonomických časopisov.

Výskumné otázky a hypotézy

V práci sa zameriavam na komparáciu toho prečo Nórsko nevstúpilo do EÚ a Švédsko, Fínsko a Dánsko tak učinili. Toto je jedna z výskumných otázok. Základnou hypotézou k tejto výskumnej otázke je, že rozdielne rozhodnutie štátov podmienila rozdielna ekonomická situácia krajín a najmä prístup k strategickým surovinám. Predpokladaný prínos práce je teda, okrem snahy o pohľad na NORDØK ako spoločnú platformu a následný vstup či nevstup krajín do EÚ, aj ekonomická analýza samotného Nórska.

K ekonomickým prínosom a negatívam vstupu Nórska do EÚ sa viaže aj druhá výskumná otázka tejto práce. Môže Nórsko ekonomicky existovať a prosperovať

aj v prípade existencie silnej a zjednotenej EÚ? Myslím tým silnú fiškálnu, hospodársku a politickú Úniu. Hypotézou, ktorú pri tejto otázke skúmam je konštatovanie, že EÚ so silnejšími centrálnymi právomocami by mohla lepšie diverzifikovať svoje surovinové zdroje a aj silnejšie vynucovať nórske vstup do EÚ, ale aj napriek tomu Nórsko dokáže ekonomicky prosperovať bez EÚ. Poslednou výskumnou otázkou je pohľad na vnútroštátne názory na vstup do EÚ. Aká je verejná mienka vo vzťahu k vstupu do EÚ? A to aj vo svetle špecifických pohľadov Nórov na multikulturalizmus, migráciu a príslušnosť k Európe. Mojm cieľom je priblížiť tento pohľad po atentátoch v Oslo a na Utoyi v júli 2011. Hypotézou tentokrát tentokrát je, že Nóri vítajú zblížovanie s EÚ, ale nemajú veľký záujem sa deliť o svoj sociálny nadštandard. V tomto prípade vychádzam z praktickej skúsenosti, ktorú s Nórmami mám, prehľadov verejnej mienky a vlastného výskumu nórskej spoločnosti.

Premenné v diplomovej práci

V súlade s prvou formulovanou hypotézou formulujem ako kľúčovú nezávislú premennú ekonomickú situáciu krajín. Okrem zhodných faktorov - podmienok ako napr. dĺžka samostatnosti štátu, veľkosť štátu, či typ požiadaviek možno definovať aj dva dôležité faktory, v ktorých sa situácia mohla líšiť – teoreticky by bolo možné hovoriť o dvoch ďalších nezávislých premenných: o vzťahu k vlastnej samostatnosti a o negatívnej historickej skúsenosti.

V práci sa usilujem dokázať, že v tomto prípade to nie je úplne správne. Obe tieto potenciálne premenné v nórskom prípade ustupujú do úzadia ekonomickej sile Nórska. Ako závislú premennú definujem v tomto prípade „rozhodnutie štátu vstúpiť do EÚ“. Tato závislá premenná nadobúda v daných prípadoch dve hodnoty: „rozhodnutie vstúpiť“ a „rozhodnutie ostať mimo EÚ“.

V súlade s druhou formulovanou hypotézou formulujem ako kľúčovú nezávislú premennú ekonomickú samostatnosť. Ako závislú premennú definujem v tomto prípade „ekonomickú prosperitu“. Tato závislá premenná nadobúda v daných prípadoch dve hodnoty: „ekonomický zisk“ a „ekonomickú stratu“.

V súlade s tretou formulovanou hypotézou formulujem ako kľúčovú nezávislú premennú verejnú mienku. Ako závislú premennú definujem v tomto prípade „ochotu zdieľať nórsky sociálny blahobyť“. Táto závislá premenná nadobúda v daných prípadoch dve hodnoty: „vôľu deliť sa“ a „neochotu deliť sa o blahobyť“.

Teoretický základ práce a metodológia

Diplomová práca vychádza z teórií európskej integrácie. Najmä z teórie transakcionalizmu a neofunkcionalizmu. Ich praktickou aplikáciou je prínos Nórska a jeho vstupu do Európskej únie pre celú Úniu. Teória transakcionalizmu nadväzuje na liberálnu tradíciu a vychádza z tézy, že rastúca intenzita transakcií medzi štátmi, napríklad obchodnými výmenami, migráciou, tokmi informácií, prispieva k mieru a spolupráci. Transakcionalizmus má v tomto poňatí výrazne pozitívny a empirický charakter.

Hlavným predstaviteľom a otcom transakcionalizmu je Karl Deutsch, podľa ktorého sú pre integráciu nutné tri podmienky: dostatočná intenzita interakcií, vytvorenie bezpečnostného zoskupenia a vzájomná lojalita elít a občanov a lojalita ku spoločným inštitúciám. Spoločná integrácia je prejavom lojality elít a občanov a lojality ku spoločným inštitúciám. Vytvorenie bezpečnostného zoskupenia je možné len pokiaľ tento celok nie je nadmerne heterogénny. Kohézna politika je riešením regionálnych rozdielov a cestou budovania pevnejšej EÚ. Otázkou je či Nórsko bude ochotné prispievať ešte širšie na kohéznou politiku EÚ. Definícia bezpečnostného zoskupenia je najväčším prínosom teórie transakcionalizmu.

Podľa tejto teórie je bezpečnostné spoločenstvo skupina ľudí, ktorá sa integrovala. Integráciou sa rozumie, že na určitom území dochádza ku vzniku pocitu spoločenstva, ktorého členovia očakávajú zmeny mierovou cestou. Zmena mierovou cestou znamená riešenie konfliktov prostredníctvom inštitucionálnych postupov bez použitia sily. Európska únia je podľa teórie transakcionalizmu integračným stupňom – spoločenstva bez vojen. Kohézna politika a jej nástroje zhomogenizujú EÚ a vytvárajú z nej tak kompaktnější bezpečnostný celok. Práve chudobné regióny plné napätia sú totiž ideálnym miestom na vznikanie konfliktov. Finančné toky medzi jednotlivými regiónmi

a odvetviami EÚ zvyšujú množstvo transakcií a ekonomickú závislosť jednotlivých regiónov jeden na druhom.

Neofunkcionalizmus sa stal prakticky až do 70. rokov oficiálnou teóriou európskej integrácie. Teoretický model rozpracoval predovšetkým Ernst Haas v práci „The Uniting of Europe. Political, social, and economic forces 1950-1957“ publikovanou na Stanfordskej univerzite v roku 1958. Neofunkcionalizmus je určitým hybridom medzi funkcionalizmom a transakcionalizmom, ale objavujú sa v ňom aj federalistické prvky. Táto teória vychádzala z empirických skúseností získaných štúdiom činnosti Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO). Podľa teórie neofunkcionalizmu sú hlavnými aktérmi integrácie elity. Relevantné je sektorové poňatie integrácie, teória prelievania a existencia nositeľa supranacionality.

Vo výskume je využitá metóda rozdielu (method of difference) Johna Stuarta Milla. Mojou hypotézou je, že rozdielne rozhodnutie, a teda rozdielnu hodnotu závislej premennej, zapríčinila jedna kľúčová nezávislá premenná. Skúmané rozdiely sledujeme u všetkých štyroch predmetných škandinávskych krajín.

Tomu zodpovedá výber prípadov v snahe nájsť v nich čo najväčšiu zhodu, aby akékoľvek iné faktory, ktoré by mohli proces ovplyvniť, boli zhodné a mohli byť presunuté do roviny kontrolných premenných a aby čo najviac vynikol efekt kľúčovej nezávislej premennej.

Dva vybrané prípady teda naplňajú podmienky metódy rozdielu. Môžeme hovoriť o spoločnom čase (posledné storočie) aj o spoločnosti v priestore (jedná sa o škandinávske európske štáty).

V mojej diplomovej práci budem tiež pri skúmaní druhej a tretej hypotézy používať metódu komparatívnej štúdie pri posudzovaní ekonomickej sebestačnosti a verejnej mienky Nórov o vstupe do EÚ. Preto, aby som mohol túto komparatívnu štúdiu pri posudzovaní týchto dvoch hypotéz rozvinúť pomôžem si metódami zbierania informácií, a analytickými metódami. Najmä pri skúmaní ekonomickej sebestačnosti mi budú pomocné štatistické metódy –

používané pri kvantitatívnom výskume (medián typického platu, modus školného na univerzite). Tieto kvantitatívne metódy ešte viac rozvinem pri skúmaní verejnej mienky a vyhodnocovaní výsledkov dotazníkového oslošovania.

Konceptualizácia a operacionalizácia

Definovanie konceptu ekonomickej situácie krajín je neľahká úloha, o rôznych definíciách môžu byť medzi výskumníkmi polemiky. Koncept ekonomickej situácie krajín môžeme definovať ako súhrn geopolitických, hospodárskych a sociálnych aspektov, ktoré vykazuje príslušná krajina.

Medzi kritéria, podľa ktorých ekonomickú situáciu krajín posudzujem patria surovinové zdroje, minimálna výška dôchodku, priemerná mzda, náklady na vzdelanie a náklady na zdravotnú starostlivosť

V snahe uchopiť a popísať koncept druhej nezávislej premennej: ekonomickej samostatnosti sa dostávam k definícii: súhrn možností a obmedzení krajiny v medzinárodnom a vnútroštátnom obchode, s dôrazom na diverzifikáciu odberateľských a dodávateľských vzťahov s ďalšími krajinami.

Kritéria, podľa ktorých ekonomickú samostatnosť posudzujem, sú objem obchodu s EÚ na celkovom medzinárodnom obchode, závislosť na importe z EÚ, závislosť na exporte do EÚ, existencia nedostatkových surovín a bariéry vstupu na ďalšie trhy.

Pri vymedzení konceptu poslednej nezávislej premennej: verejnej mienky, môžeme povedať, že verejná mienka je zhrnutie a spriemerovanie verejne vyjadrovaných mienok členov rozličných spoločenských skupín o verejných záležitostiach. Výskum verejnej mienky je osobitná zložka sociologického výskumu zameraná na zisťovanie mienky (postojov, názorov) verejnosti k rozmanitým otázkam života spoločnosti. Kritéria, podľa ktorých verejnú mienku posudzujem, sú veková štruktúra, sociálna situácia oslovených skupín, aktuálna ekonomická situácia v Nórsku a typy otázok zo života spoločnosti.

1. Nórsko - začiatky severskej a európskej integrácie

Nórsko má v Európe ojedinelý prístup k európskej integrácii. Jeho pozícia je špecifická v tom, že sa podieľalo na mnohých integračných projektoch, ale plné členstvo dosiahlo len v niekoľkých prípadoch. Napriek tomu, že spĺňalo podmienky členstva, zrieklo sa ho často z vlastnej vôle. Táto kapitola sa bude preto snažiť priblížiť začiatky nórskeho snaženia o zapojenie sa do Európy a prípadne poukázať na korene nórskeho postoja k Európskej únii. Táto kapitola si kladie za cieľ nájsť odpoveď na prvú výskumnú otázku - Prečo Nórsko nevstúpilo do EÚ a Švédsko, Fínsko a Dánsko tak učinili?

1.1 Ideologické podnety k severskej spolupráci

Severská spolupráca a integrácia hrala a hrá všeobecne zaujímavú úlohu v celoeurópskych snahách o zjednotenie. Do tohto projektu sa zapájali vždy výlučne severské krajiny, ktoré dávali všeobecne prednosť medzivládnej spolupráci, pred nadnárodnou integráciou. V prípade severskej spolupráce a integrácie, viac než vo zvyšku Európy, má svoju nezastupiteľnú úlohu povedomie severskej vzájomnosti. Táto severská vzájomnosť mnohokrát pomáhala prekonávať aj ekonomické rozdiely a hospodársku silu jednotlivých krajín.¹

V tomto smere pred nami stoja tri realizovateľné ideové varianty, na ktorých mohla vzniknúť severská hospodárska spolupráca a integrácia. Prvý z nich by sme mohli nazvať ideológiou nordizmu alebo aj severskej vzájomnosti.² Takýto prístup predpokladá, že severské krajiny zdieľajú spoločné hodnoty, dedičstvo a sú spojené spoločnou minulosťou. Druhým variantom by sme mohli nazvať politický pragmatizmus. V tomto prípade sa jedná viac či menej o využitie témy severskej spolupráce, ako politického nástroja pre posilnenie vlastnej pozície na vnútro politickej alebo medzinárodnej scéne. Posledným z možných impulzov sú ekonomické alebo hospodárske dôvody, tie tiež mohli byť podnetom k zahájeniu severskej spolupráce. Zostáva teda otázkou, aké boli hlavné dôvody, ktoré v

---

¹ DOSENRODE-LYNNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str. 12-18.

² KAN, A. S.: Dějiny skandinávských zemí. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1983, str.3-6.

minulosti viedli k iniciovaniu spolupráce. Jednalo sa o severskú vzájomnosť, politickú kalkuláciu alebo ekonomickú nutnosť?

Škandinávsky autor Bo Strath vo svojej knihe „Severská priemyselná a ekonomická spolupráca“ zastáva názor, že hlavné role hrali politické úmysly. Podľa Stratha mali hrať dôležitú úlohu pri vyjednávaní o colnej únii v 50. rokoch politické záujmy. Tieto záujmy boli predurčené snahou získať lepšiu vyjednávaciu pozíciu pre Škandináviu v rozhovoroch o Európskej zóne voľného obchodu (EFTA). Samozrejme to bola odpoveď na vznik a úspechy EHS. Preto Strath uvádza, že je nutné, aby sa na tento problém pozeralo skôr z európskeho, než len zo severského uhla pohľadu. K tomu tento autor dodáva, že severské projekty z 50. rokov boli severské len vďaka svojim severským účastníkom. Severskú integráciu považuje viac za politickú (zahŕňajúcu aj historický aspekt) než ekonomickú spoluprácu, ktorá mala za úlohu uľahčiť ich zapojenie do európskeho projektu.

Strath odmieta, že by existovalo niečo ako originálny severský variant k európskym projektom, pretože od začiatku všetky snahy vyplývali z Marschalovho plánu. A čo viac, proti týmto zámerom sa stavala aj priemyslová federácia Nórska, a podobne na tom bolo aj Dánsko a Švédsko. Pokiaľ ide o NORDØK, tak táto iniciatíva bola podľa Stratha výsledkom politiky francúzskeho prezidenta Charlesa de Gaulle a dvoch viet britskému členstvu najskôr v EHS a neskôr v ES, v rokoch 1963 aj 1967. Plán NORDØK³ analyzujeme v samostatnej kapitole tejto práce.⁴

Ďalší severský autor Lasse Sonne k týmto myšlienkam uvádza, že Bo Strath v tomto smere nespomenul niektoré fakty. Napríklad, že severské štáty v tej dobe boli závislé i na trhoch a zdrojoch, ktoré sa nachádzali mimo ES. Táto závislosť ich potom mohla viesť k väčšej hospodárskej spolupráci a postupnej integrácii. To, že sa severské ekonomiky pod vonkajším tlakom k sebe približujú, ilustruje

---

³ Bolo to označenie pre zamýšľanú organizáciu podporujúcu severskú ekonomickú spoluprácu, podobnú EHS, založenú na základe návrhu dánskeho premiéra Hilmaru Baunsgaarda v roku 1968.

⁴ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Finsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

na príklade EFTA. Po vstupe do tejto organizácie obchod medzi severskými krajinami vzrástol mnohonásobne viac, než obchod s ostatnými členskými krajinami.

Na druhej strane zástancovia myšlienky severskej vzájomnosti a potreby ekonomickej integrácie a spolupráce severských krajín tvrdia, že tu hrá dôležitú rolu určitý pocit náležitosti a solidarity. V tomto smere by som rád upozornil na dôležitú rolu Severskej rady, ktorá ekonomickú spoluprácu medzi svojimi členmi podporovala.⁵

Avšak vzhľadom k medzivládne usporiadaniu tejto inštitúcie a jej malým právomociam, nemohol nastať potrebný spill over efekt, ktorý sa významne prejavil pri naštartovaní projektu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO). Spill over efekt sa prejavuje najlepšie na príklade Schumanovho plánu. Ten predpokladal, že pokiaľ dôjde k zahájeniu európskej integrácie v jednom z odvetví, napríklad v ťažkom priemysle, tak postupne vznikne potreba integrovať aj ďalšie odvetvia a nakoniec napríklad aj zahraničnú politiku. Toto postupným prelievaním integračných aktivít malo nakoniec dôjsť k vzniku zjednotenej Európy.

Medzivládna orientácia severskej spolupráce tak zapríčinila to, že sa tieto témy síce tešili v spoločnosti všeobecnej podpore, a podobné to bolo aj na politickej scéne, ale aj napriek tomu nedosiahli zďaleka také úspechy ako podobné projekty vznikajúce vo zvyšku západnej Európy. Je tu nutné tiež podotknúť, že vzhľadom na európsku integráciu nemal tento NORDØK severský model politickú ambíciu chrániť pred možným budúcim konfliktom. Pretože práve jedným z pôvodných dôvodov vzniku európskej integrácie bola snaha v budúcnosti zabrániť ďalším vojnovým konfliktom na európskej pôde. Možno práve toto je dôvod, prečo sa do popredia dostávali práve ekonomické otázky.⁶

---

⁵ KAN, A. S.: Dějiny skandinávských zemí. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1983, str.12-25.

⁶ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.3-6.

1.2 Postoje k severskej integrácii

Prípád Nórska analyzoval vo svojich prácach aj nórsky historik Hans-Otto Frøland. Vo svojich štúdiách sa venuje aj spojitostiam s neskoršou nórskou prihláškou do ES. V tejto súvislosti uvádza, že viac ako 50 % nórskeho exportu záviselo v tomto čase na trhoch ES. Preto mali Nóri väčší záujem o ES trh ako o ES samotné. V tomto ohľade bola v Nórsku hlavnou politickou témou suverenita, ktorá sa vynorila ako dôležitá téma aj na začiatku 90. rokov, po podaní žiadosti o členstvo v EÚ. Vhodné riešenie hospodárskej spolupráce Nórsko videlo predovšetkým v EFTA, ktorá mu umožňovala ochranu niektorých priemyslových výrobkov pred konkurenciou. Frøland vidí v tomto nórskom rozhodnutí víťazstvo nórskej periferie nad centrom ekonomických a aj politických síl na juhu Nórska. V priemyslových kruhoch navyše panoval strach z dominancie švédskeho priemyslového sektoru a Nóri sa obávali aj vplyvu švédskeho neutralizmu na nórsky priemysel, ktorý by mohol poškodiť jeho väzby v rámci NATO. O tejto obave píše aj Lasse Sonne a naráža na existujúce a aj keď asi ťažko oprávnené obavy nórskeho priemyslového sektoru z toho, že by švédska neutralita mohla ohroziť niektoré oblasti nórskej priemyslovej výroby. Podobné problémy s neutralitou riešilo aj Fínsko a Rakúsko.

Pre Nórsko, ktoré len začínalo ťažiť novoobjavenú ropu (rok 1969), bol v tomto období stále najdôležitejším sektorom rybolov, a s ním súvisiaci spracovateľský priemysel a námorná doprava. Hlavný impulz k ťažbe ropy prišiel spolu s ropným šokom v roku 1973. Čo sa týka rybolovu, Nórsko v tomto období ulovilo ročne dvakrát viac rýb, ako ostatné tri severské krajiny. Spoločne s Dánskom je najväčším exportérom morských produktov, a to predovšetkým do západnej Európy a Severnej Ameriky. Rybolov upravila už Medzinárodná dohoda o morskom práve z roku 1977 a táto úprava Nórom postačovala. Samozrejme pokiaľ odhliadneme od Islandu, ktorý bol a je tiež veľkým exportérom rýb, ten sa ale na pláne NORDØK nepodieľal.

V oblasti zahraničného obchodu pre Nórsko hrali na konci 60. rokov stále väčší význam susedné severské krajiny. Dôležitým obchodným partnerom bola aj naďalej Veľká Británia, USA a Kanada. To je historické rezíduum nórskej

obchodnej politiky. Významným obchodným partnerom boli zároveň aj štáty EHS a v jeho rámci predovšetkým SRN.⁷

Pri konštruovaní a tvorbe spoločnej hospodárskej únie severské krajiny narážali na rôzne problémy. Okrem štrukturálnych odlišností medzi krajinami panovala asymetria aj v sile jednotlivých ekonomík. Pre ilustráciu si môžeme predstaviť tieto odlišnosti. Agrárne Dánsko a Fínsko museli konkurovať nórskeму a najmä potom veľmi silnému švédskemu priemyslovému sektoru. Opačná situácia ale nastávala vo Švédsku a Nórsku, keď sa ich poľnohospodári obávali veľkej konkurencie veľmi vyspelého a rozsiahleho dánskeho poľnohospodárskeho sektoru. V ekonomickej oblasti jasne dominovalo Švédsko, ktorého priemyslový sektor vzbudzoval obavy nielen v Dánsku, ale aj v Nórsku. Toto je jeden z dôvodov prečo Nórsko uvažovalo inak ako Švédsko ohľadom vstupu do EÚ.

Ďalšie odlišnosti sa nachádzali tiež v rozdielnej pozícii na medzinárodnej scéne. Pokiaľ by sme sa na tieto pozície pozreli od Fínska, ktoré sa neustále muselo pozerieť na stanoviská Moskvy cez neutrálne Švédsko, ktoré sa vyhýbalo akémukoľvek pridruženiu k jednému zo súperiacich blokov studenej vojny, až ku Dánsku a Nórsku, ktoré boli síce členmi NATO, aj keď nespoľahlivými. Vždy musíme separátne analyzovať situáciu a postavenie Islandu. Island vždy ako keby vyčkával, ako sa situácia jeho severských partnerov vyvinie a na základe výsledkov sa potom rozhodne, aké budú jeho ďalšie kroky. Je vhodné dodať, že aj štruktúra islandského priemyslu bola v minulosti veľmi jednostranne orientovaná na oblasť rybolovu a spracovanie morských produktov. Až v poslednej dobe sa veľmi rozmáha oblasť alternatívnej výroby elektrickej energie, náročné spracovávanie kovov alebo bankový sektor (ktorý vďaka finančnej kríze prinútil Island skoro vyhlásiť bankrot). Na základe týchto faktov je teda jasné, že akékoľvek snahy o severskú spoluprácu s Islandom budú v budúcnosti narážať na značné problémy a vyjednávania o tejto téme nebudú jednoduché.⁸

---

⁷ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str. 14-18.

1.3 Začiatky severskej spolupráce

Koniec druhej svetovej vojny znamenal prelom nielen v širšej medzinárodnej a európskej spolupráci, ale dopad mal samozrejme aj na severskú spoluprácu. V severnej Európe sa rozvíjali myšlienky vzájomnej spolupráce a integrácie, podobne ako v Beneluxe, či západnej Európe. Aj napriek tomu je len veľmi ťažko preukázateľný priamy vplyv severskej pospolitosti na začiatky tejto spolupráce. Preukázateľný vplyv mal Marshallov plán. A to bez pochyb.

5. júna 1947 došlo k vyhláseniu Marshallovho plánu, ktorý mal pomôcť s rekonštrukciou vojnou zničenej Európy. V nadväznosti na to sa 9. júla 1947 zišli ministri zahraničných vecí severských krajín v Kodani. Tohto stretnutia sa zúčastnilo len Dánsko, Island, Nórsko a Švédsko, bez Fínska. Fínsko bolo v zlej situácii, v područí Stalina a ZSSR. V Kodani spoločne jednali o myšlienke vzájomnej spolupráce medzi severskými krajinami. Fínsko sa týchto rozhovorov nezúčastnilo, najmä kvôli tlaku zo strany ZSSR. Na ďalšom jednaní konanom medzi 27. a 28. augustom 1947 sa jednalo o konkrétnych možnostiach spolupráce. Zástupcovia krajín sa tiež dohodli na vytvorení spoločného „Severského výboru pre hospodársku spoluprácu“. Ten bol vytvorený na jednaní v nórskom Osle, ktoré prebiehalo vo dňoch 23. a 24. februára 1948. Cieľom vzájomnej spolupráce malo byť vytvorenie spoločných severských taríf na dovoz a vývoz. Ďalším cieľom bolo redukovať dovozné kvóty a tarifné obmedzenia pre členské štáty. zámerom tiež bolo preveriť spoluprácu zamestnávateľov a odborov v medziach severského trhu práce. V neposlednom rade chceli koordinovať spoločnú vonkajšiu obchodnú politiku.⁹

V roku 1949 iniciovala Veľká Británia vznik britsko-škandinávského hospodárskeho fóra. Toto fórum dostalo názov Uniscan. Uniscan sa mal stať ďalším možným prostriedkom, pre získanie financií z USA. Nakoniec sa ale stal neformálnym fórom na diskusie o ekonomických dopadoch studenej vojny a ďalších dôležitých európskych hospodárskych záležitostiach. Financie z USA

---

⁸ INGBRITSEN CH.: The Nordic States and European Unity. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, str.33-36.

⁹ INGBRITSEN CH.: The Nordic States and European Unity. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, str.36-42.

ale neboli jediným dôvodom pre pokračujúce rozhovory o severskej spolupráci. Jedným z hnacích motorov pre tieto diskusie o spolupráci bola aj všeobecná snaha o modernizáciu a špecializáciu priemyslového sektora v škandinávskych krajinách.¹⁰

Vzájomné jednanie sa ale postupne drobili, a to predovšetkým kvôli participácii krajín na stretnutiach organizácií ako to bolo v prípade Organizácie pre európsku hospodársku spoluprácu – OEEC (v súčasnosti pretransformovaná na OEDC), Medzinárodného menového fondu - IMF, či Všeobecnej dohody o clách a obchode - GATT. Členstvo v týchto organizáciách krajinám umožňovalo vzájomné znižovanie ciel a z tohto dôvodu im obzvlášť vyhovovala spolupráca v rámci GATT.

Nórsko aj napriek týmto plánom pristupovalo k severskej spolupráci len veľmi obozretne. Nóri sa totiž obávali, že ich priemysel nie je dostatočne konkurencieschopný a natoľko silný, aby sa mohli podieľať na severskej colnej únii. V krátkodobom výhľade nepredpokladali, že by sa ich pozícia výrazne zmenila, ale v dlhodobom horizonte videli dostatočný priestor pre úspešné jednanie.

Ďalším dôležitým impulzom v oblasti vzájomnej spolupráce bol bez sporu vznik Montánnej únie v roku 1952 a podpísanie Rímskych zmlúv v roku 1957. V roku 1952 došlo totiž k založeniu Severskej rady. Hneď na úvod sa tiež zhodli na ďalších jednaniach o severskej spolupráci. V nadväznosti na tieto jednanie a ich výstupy bola v roku 1954 dokončená analýza riešiaci možnosti zavedenia severskej colnej únie a Severského výboru pre hospodársku spoluprácu. Island zostal verný svojmu diplomatickému štýlu a rozhodol sa, že sa na tomto projekte nebude podieľať. Island argumentoval tým, že je exportne jednosmerne zameraný na export morských produktov a z tohto dôvodu by pre neho vstup do colnej únie nemal žiadny zmysel.¹¹

---

¹⁰ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.16-19.

Švédci a Dáni navrhli zníženie ciel v niekoľkých oblastiach priemyslu, a zároveň Švédci ponúkli Nórom pôžičky pre modernizáciu ich priemyslového sektora. Nórsko ale opäť odmietlo vystaviť svojich priemyslových producentov voľnej súťaži, pretože by nemohli dostatočne konkurovať dánskemu a švédskemu importu do krajiny. Ako novinka sa tu tiež objavila obava zo švédskej neutrality. Teda aj neutralita môže byť problémom. Z nórskej strany sa nejednalo o zamietnutie spoločného plánu, ale hľadal sa čas na realizáciu reštrukturalizácie a modernizácie priemyslového sektora skôr, ako by vstúpilo do severskej colnej únie. Na stretnutí Severskej rady dňa 17. augusta 1954 sa preto dohodli, že budú ďalej jednať o možnostiach vybudovania spoločného severského trhu.

Tieto jednania sa viedli v podobnom duchu, bez jednoznačných výsledkov až do konca 50. rokov, keď boli nahradené jednami o celoeurópskej zóne voľného obchodu. Koniec jednaní priniesol až vstup krajín do EFTA. Potom k návratu témy severskej hospodárskej spolupráce prišlo až po roku 1967 v súvislosti s plánom NORDØK.¹²

1.4 Nórsky postoj k začiatkom európskej spolupráce

Na poli medzinárodnej spolupráce je možné Nórsko považovať za pomerne aktívneho hráča, pretože sa už v roku 1945 stalo zakladajúcim členom OSN. Podobne sa Nórsko správalo aj v prípade NATO, do ktorého vstúpilo 4. apríla 1949. Nórsko sa tak stalo jedinou krajinou NATO, ktorá priamo susedila so ZSSR. Nóri sa tiež tešili z úzkych väzieb na Veľkú Britániu. Podobne aktívnu úlohu sa snažilo Nórsko hrať aj v organizáciách OEEC a GATT. V oblasti integrácie a bližšej spolupráce to ale bolo iné.

Nóri dlhodobo oponovali znižovaniu ciel a taríf a niektoré opatrenia pochádzajúce z dielne OEEC prijímali len veľmi neochotne. Nóri dokonca odmietli aj prvý návrh Veľkej Británie na širšiu colnú úniu z roku 1956. O pár

---

¹¹ Norská evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>](http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm).

¹² DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.15-18.

mesiacov neskôr sa ale už pomerne aktívne podieľali na vyjednávaní o celoeurópskej zóne voľného obchodu.

Postoj Nórska k Montánnej únii, EHS a ES je viac-menej vo svetle týchto skutočností skôr odmietavý. Po prvé sa jednalo o nadnárodnú spoluprácu, keď by sa Nóri museli vzdať časti svojej štátnej suverenity. Po druhé by tiež nemohli dostatočne konkurovať priemyslovému sektoru s pôvodnými 6 členmi Montánnej únie. Nóri dávali všeobecne prednosť skôr severskej spolupráci, preto o variantoch spolupráce s EHS v praktickej rovine vôbec neuvažovali až pokiaľ neprišla prvá britská žiadosť o členstvo v EHS.¹³ Aj tieto zistenia odlišujú Nórsko od ďalších škandinávskych krajín v otázke vstupu do EÚ.

---

¹³ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.32-36.

2. NORDØK

NORDØK bol špecifickým krokom v rámci severskej integrácie a do značnej miery ovplyvnil smerovanie ďalších krajín v otázke európskej integrácie. Ide síce len o jeden z väčšieho počtu neúspešných pokusov o severskú hospodársku spoluprácu a integráciu, ale aj napriek tomu si zaslúži viac priestoru. Bola by škoda ho len spomenúť. V predošlom texte práce sme diskutovali o podnetoch a naznačili cesty, ktoré mimo iného viedli tiež k vzniku plánu NORDØK. V tejto kapitole si teda kladieme za cieľ viac priblížiť podmienky a situáciu, za ktorej NORDØK vznikol, samotný proces jeho zjedňovania a postoj Nórska k projektu v kontexte s ostatnými partnermi. Cieľ tejto kapitoly je tiež nájsť odpoveď na prvú výskumnú otázku. V závere kapitoly sa zameriame na príčiny neúspechu tohto plánu a stručne načrtujeme jeho vplyv na Nórsko v oblasti európskej integrácie.¹⁴

2.1 Plán NORDØK a jeho vznik

Dánsko, ktoré sa na rozdiel od Nórska výrazne usilovalo o členstvo v ES, neskrývalo sklamanie nad druhým vetom prezidenta Charlesa de Gaulla. De Gaulle týmto vetom chcel zabrániť vstupu Spojeného kráľovstva do ES. Francúzsky prezident na margo tohto veta síce zdôraznil, že neznamená žiadnu prekážku pre vstup ostatných žiadateľov do ES. Reakcia vtedajšieho dánskeho premiéra Hilmara Baunsgaarda na novú situáciu, ktorá nastala, bola návrh na opätovné rozbehnutie jednaní o vytvorení severskej hospodárskej a colnej únie. Týmto návrhom mal byť zrealizovaný plán NORDØK. V tejto súvislosti navrhoval Baunsgaard rozšíriť súčasnú severskú spoluprácu aj do ďalších oblastí. Fungovanie a existencia celej severskej hospodárskej únie mala byť postavená na vyrovnaní výhod a nevýhod, ktoré by z tohto plánu mali jednotlivým členom plynúť. Hilmar Baunsgaard si bol dobre vedomý faktu, že ekonomiky severských krajín nie sú celkom kompatibilné.¹⁵

---

¹⁴ KAN, A. S.: Dějiny skandinávských zemí. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1983, str.33-36.

¹⁵ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.81-86.

Jadro jeho plánu preto spočívalo v myšlienke, že by napríklad nevýhody, ktoré by Nórsku plynuli z dovozu dánskych poľnohospodárskych produktov, boli vyvážené výhodami vznikajúcimi v oblasti priemyslu, ktoré budú plynúť z tejto colnej únie. Svoj návrh Baunsgaard predniesol na stretnutí Severskej rady v Osle v roku 1968. Návrhu však nepredchádzali žiadne konzultácie s ostatnými severskými premiérmi, a aj preto nevzbudzoval príliš nádej na úspech.

Výrazný obrat vo vnímaní tohto plánu nastal na nasledujúcom stretnutí severskej rady, usporiadanom v apríli 1968 v dánskej Kodani. Tu sa predsedovia vlád severských krajín dohodli na tom, že táto forma spolupráce môže byť cestou, ako uľahčiť severským krajinám prístup na európsky trh. Severská hospodárska únia mohla a mala zaistiť aj lepšie presadenie na svetových trhoch a posilniť obchodné vzťahy s tretími krajinami. Bola tu ponechaná aj možnosť, aby sa k hospodárskej únii mohol neskôr pridať aj Island, ktorý už na začiatku odmietol účasť na tomto pláne.¹⁶

Na stretnutí v Kodani bolo pripravené aj prehlásenie, že by sa užšia spolupráca nemala týkať zahraničnej a bezpečnostnej politiky členských štátov. Na tomto stretnutí bol tiež prijatý program, ktorý v desiatich bodoch stanovil oblasti budúcej spolupráce.

Týchto desať bodov spolu so všeobecnou formuláciou cieľov prijali zúčastnené severské krajiny 23. apríla 1968 v Kodani. Jednalo sa o tieto body:

1. Vytvorenie severskej colnej únie. Vonkajšie colné tarify by mali byť vytvorené na základe váženého priemeru všetkých colných taríf členských štátov, s tým, že by mali byť na rovnakej úrovni, alebo čo najbližšie colným tarifám ES. Zároveň bolo potrebné vykonať všetky možné opatrenia proti dumpingu a lacnému importovaniu, ktorý by mohol nastať v súvislosti s týmito zmenami.
2. Vznik severskej spolupráce v oblasti poľnohospodárstva. Tá sa mala týkať najmä zavedenia preferencií a zmluvných cien, vytvorenia bariér proti

---

¹⁶ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Finsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

podporovanému exportu poľnohospodárskych produktov z tretích krajín. Členské štáty sa zhodli na potrebe spolupráce pri exporte do tretích krajín.

3. Posilnenie spolupráce krajín v oblasti rybolovu. Práve toto znamenalo elimináciu obmedzení v obchode pre túto oblasť, a tiež spoluprácu pri exporte do tretích krajín.

4. Posilnenie spolupráce súvisiacej s kapitálom. Jednalo sa najmä o jeho pohyb medzi krajinami, a tiež o snahu efektívneho využitia produkčných zdrojov.

5. Zavedenie finančnej podpory pre uľahčenie adaptácie na severskú hospodársku spoluprácu. Podpora by zahŕňovala financovanie projektov v oblasti regionálneho rozvoja, priemyslového rozvoja, budovania infraštruktúry, projekty týkajúce sa energetických zdrojov, výskumu a vzdelávania. Jednalo by sa aj o podporu záujmov severského trhu.

6. Zlepšenie kooperácie severských krajín v oblasti obchodnej a finančnej legislatívy.

7. Podpora konkurencieschopnosti v severských krajinách a vytvorenie nediskriminačných podmienok na spoločnom trhu.

8. Zavedenie spolupráce v oblasti priemyselnej a energetickej politiky a v technickom výskume v tejto oblasti. Cieľom má byť posilnenie konkurencieschopnosti severského priemyslu. Jednalo sa aj o snahu expandovať v oblasti technicky náročnejších produktov.

9. Posilnenie spolupráce v oblasti rozvoja členských krajín.

10. Posilnenie spolupráce v oblasti vzdelávania, s výhľadom na racionálnejšie využitie zdrojov členských krajín.

Keď študujeme tento program vidíme, že korešponduje so zámermi EHS a je jasne čitateľná snaha o posilnenie konkurencieschopnosti severských krajín na poli svetového a európskeho trhu. Táto snaha je zreteľná najviac na úsilí podporiť väčšiu diverzifikáciu exportu a podporovania investícií do nových technológií a výskumu. S tým úzko súvisí aj snaha o lepšie využitie ľudských a surovinových zdrojov severských krajín. V oblasti poľnohospodárstva je zjavná snaha o ochránenie vlastných producentov a o podporu exportovania. Podobná situácia vládne aj v oblasti rybolovu, snáď len s tým rozdielom, že tu nie je stanovená podpora rybárskych producentov. Celkovo sa táto koncepcia veľmi

podobala tomu, čo prebiehalo v rámci ES, čo samozrejme určite vyhovovalo práve dánskym predstavám o príprave na budúce členstvo v ES.¹⁷

Je dôležité podotknúť ešte jednu vec. Jedná sa o obdobie, keď sa ešte len začali objavovať prvé náleziská ropy v Severnom mori, teda o obdobie, keď tieto krajiny ešte neboli energeticky plne sebestačné, pretože ešte nebolo rentabilné vlastnú ropu ťažiť. Ťažba vlastnej ropy sa stala rentabilnou až s eskaláciou cien ropy po ropnom šoku v roku 1973. Práve ropa odlišuje Nórsko od ostatných škandinávskych krajín.

2.2 Očakávaná od NORDØK plánu

Všeobecne je možné povedať, že dôsledky plánu severskej hospodárskej spolupráce mali byť ďalekosiahlejšie, ako len zlepšenie pozície v medzinárodnom obchode. Prejavovali sa tu hlavne snahy o modernizáciu priemyslu. Jednotlivé krajiny tiež dúfali, že vďaka tomuto plánu dosiahnu postupné zníženie nezamestnanosti. S tým súviseli aj ďalšie snahy o budovanie severského štátu blahobytu. Niektoré vlády v tom videli tiež možnosť, ako získať dobré postavenie pre budúce vyjednávanie o členstve v ES. Preto nemôžeme NORDØK považovať za konkurenčný celok k ES, ale za postupový krok k potenciálnemu členstvu v ES.

Téma modernizácie priemyslu nie je v severskej spolupráci novým fenoménom, ale je možné ju nájsť už v plánoch z konca 40. rokov na vytvorenie colnej únie. Avšak v porovnaní so skoršími plánmi môžeme vidieť, že táto oblasť hrá v NORDØK omnoho jasnejšiu rolu. Severské štáty si tento variant spolupráce vybrali aj preto, že boli v určitých oblastiach výrazne exportne orientované. Zároveň sa ale v prípade Škandinávie jednalo o malé štáty, preto spolupráca v určitých oblastiach, a s tým súvisiace opatrenie vykonané na medzinárodnej úrovni, môžu priniesť výraznejší efekt, ako keby sa o podobné projekty pokúšali na národnej úrovni. Celkovo je možné teda chápať tieto snahy, jednak ako

---

¹⁷ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.4-7.

prípravu na členstvo v ES, ale aj ako pokračovanie v národných stratégiách severských štátov.

Všeobecné požiadavky alebo očakávania z plánu NORDØK môžu pôsobiť ako politické prehlásenia. Otázkou je, čo však naozaj stálo za tým, že sa nakoniec Dánsko, Nórsko, Švédsko a Fínsko rozhodli participovať na tomto projekte. Pôvodný návrh dánskeho premiéra mal charakter politickej výzvy alebo prehlásenia, podobne ako Schumanov plán v prípade ES. Pôsobilo to tak najmä vďaka absencii konzultácií tohto plánu s ostatnými severskými predsedami vlád. To je tiež dôvod prečo tento plán vzbudzoval skôr skepsu.

Švédsko, ako najväčšia zo severských krajín, malo aj v rámci poľnohospodárskeho sektoru významné postavenie, ale predovšetkým v oblasti priemyselnej výroby bolo výrazne dominantným hráčom. Industrializácia tu prebehla už v priebehu 19. storočia, zatiaľ čo v Nórsku až po vzájomnom rozdelení na začiatku 20. storočia. Priemyselná modernizácia bola jedným z kľúčových záujmov Švédska vo vyjednávaniach o NORDØK. Švédsko chcelo lepšie exportné a investičné možnosti pre svoj priemysel. To, že je colná únia v oblasti priemyselných produktov pre Švédsko na NORDØK tým najdôležitejším, potvrdilo aj Ministerstvo financií Švédska ústami svojho podsekretára Hasa Lundströma. Pokiaľ však Švédsko hovorilo o severskej spolupráci, malo na mysli najmä švédsko - fínsku spoluprácu.¹⁸

Zaujímavé je pozorovať špecifické švédske puto na Fínsko. Švédske sústredenie na Fínsko malo okrem NORDØK aj ďalšej dôvody.¹⁹ V roku 1968 podpísali švédsky Saab a fínska automobilová továrň Valmet dôležitú obchodnú zmluvu, ktorá mala zaisťovať nové pracovné miesta vo Fínsku. Od roku 1968 došlo k prepojeniu Valmet so švédskym holdingom Saab - Scania a tým vzniklo nové zoskupenie Saab - Valmet. Vo Fínsku žije početná švédska menšina a švédčina je úradným jazykom vo Fínsku. To je podmienené

---

¹⁸ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.90-95.

¹⁹ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Fínsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

históriou, keď Fínsko oscillovalo medzi ruským a švédskym vplyvom. Vo Fínsku vládli dlho švédski králi a vrchol tohto obdobia je 16. a 17. storočie.

Ďalšou oblasťou spolupráce mala byť atómová energia a s ňou súvisiaci výskum. Celkové rozloženie fínskeho priemyslu vyhovovalo švédskej expanzii viac než priemysel v Dánsku či Nórsku. Fínsko síce bolo v nezávideniahodnej pozícii, pokiaľ išlo o jeho samostatnosť v zahraničnej politike, lebo sa muselo neustále ohliadať na záujmy ZSSR, a práve preto malo veľký záujem na NORDØK.

Fíni s NORDØK plánom spájali plány na rozvoj svojho sociálneho štátu, rast životnej úrovne obyvateľov a rozvoj priemyslového sektoru. V tomto smere zastávali názor, že je tento cieľ bude ľahšie dosiahnuteľný v rámci severskej hospodárskej spolupráce, ako v rámci ES. Sovietsky zväz vehementne blokoval akékoľvek zapojenie svojich satelitov do západných štruktúr, akými ES alebo EFTA nesporne boli. Práve v prípade NORDØK bola nádej na väčšiu toleranciu zo strany ZSSR.²⁰

Dánsko bolo okrem toho, že bolo iniciátorom plánu NORDØK, zároveň aj jedným z najväčších zástancov tohto plánu. Okrem potreby lepšieho exportu poľnohospodárskych výrobkov tu hral svoju dôležitú rolu aj po novom naštartovaný proces transformácie dánskeho priemyslu. Členstvo v NORDØK malo teda predovšetkým posilniť dánsky priemysel v rámci severského regiónu a čo najlepšie ho pripraviť na budúcu konkurenciu v rámci ES. Severský región bol tiež oblasťou, kam smerovala prevažná časť priemyslového exportu Dánska. Z pohľadu Dánska NORDØK nemal byť alternatívou k ES, ale akousi prípravou pre budúce členstvo v ES.

Nórsko ale na rozdiel od ostatných krajín nemalo jasnú predstavu, čo môže od NORDØK očakávať. Absentoval tu plán na modernizáciu priemyslu, podobný ako bol vo Švédsku. Naopak nórsky priemyslový sektor sa obával konkurencie zo strany svojho väčšieho suseda. Nórske poľnohospodárstvo, ktoré bolo

---

²⁰ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Fínsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

výrazne dotované zo štátnej pokladne a nebolo určené na vývoz, ale skôr malo zaistiť potravinovú sebestačnosť krajiny. Poľnohospodári sa teda obávali konkurencie zo strany Dánska. Jediná oblasť, do ktorej vláda vkladala určité nádeje, bol rybolov. Tu mohlo Nórsko dúfať v zrušenie dovozných obmedzení a v spoluprácu v oblasti exportu. Celkovo sa ale Nórsko nestavalo k tomuto plánu veľmi nadšene. Oblasť, ktorá nakoniec rozhodla, že Nórsko vstúpilo do vyjednávania o pláne NORDØK, bola severská dimenzia tohto projektu.

2.3 NORDØK a jeho podpora politickými stranami a verejnosťou

Verejnosť sa k tomuto severskému projektu vo všetkých krajinách stavala väčšinou kladne. Najvýraznejšiu podporu mal tento plán zrejme v Dánsku a Fínsku, tu stála väčšina obyvateľov za týmto plánom. V Dánsku NORDØK najvýraznejšie presadzovala ľavica, a smerom k pravici tieto aktivity slabli. Vo Fínsku mal NORDØK väčšiu podporu u ľudí s vyšším stupňom vzdelania a u ľudí, ktorí mali dobré informácie o tomto projekte.

Opačný postoj zastávali fínski poľnohospodári. Tí mali obavy z možného dopadu fínskeho členstva v NORDØK na poľnohospodársky sektor v ich krajine. V Nórsku väčšina obyvateľov tiež súhlasila s vytvorením severskej hospodárskej únie. Výraznejší ohlas NORDØK ale získal až vo volebnej kampani v roku 1972, keď mali voliči rozhodnúť aj o vstupe ich krajiny do ES. V priebehu tejto predreferendovej kampane sa sformovala silná opozícia k nórskeму členstvu v ES, ktorá sa označovala ako „Nie-til-EF“ teda v preklade „Nie ES“. Toto združenie bolo vytvorené, aby zabránilo nórskeму členstvu v ES, a v rámci svojej volebnej kampane presadzovalo plán NORDØK, ako prijateľný variant pre Nórsko.²¹

Aj Švédmi podporovali členstvo ich krajiny v NORDØK, avšak presnejšiu mieru podpory alebo príklad na ktorom by bolo možné ju vyjadriť, je možné na základe dostupných prameňov len ťažko nájsť. Môžeme sa len domnievať, že na

základe rozloženia podpory priemyslového sektoru a politických strán, s členstvom Švédska v NORDØK súhlasila aj väčšina populácie tejto krajiny. S istotou potom môžeme konštatovať, že NORDØK Švédi uprednostňovali pred pridružením k EHS.²²

Pokiaľ ide o politické stany, tak aj tieto nám jasne ukázali zaujímavé závery. Napríklad to, že sociálne demokratické strany naprieč všetkými severskými krajinami podporovali zapojenie ich krajiny do tejto pripravovanej severskej hospodárskej únie. S NORDØK plánom súhlasili aj tie strany, ktoré ho uprednostňovali pred vstupom do ES, ako napríklad nórska Strana stredu. Odmietavo sa k NORDØK plánu stavala radikálna ľavica a radikálna pravica. Spolu s nimi aj konzervatívne strany, ktoré preferovali členstvo svojich krajín v ES, ako napríklad nórska strana „Høyre“. Celkovo sa však politické strany stavali kladne k členstvu svojich krajín v NORDØK. Najvýraznejšiu podporu vykazovali politické strany vo Švédsku a Nórsku, vysokú podporu však mali aj v Dánsku a Fínsku. Na záver je potrebné zdôrazniť, že aj keď sa mnohé strany báli priamej účasti na ES, účasť na tejto novej severskej spolupráci podporovali aj vďaka silnému putu a pocitu, že patria do rodiny severských krajín. NORDØK bol pre nich na jednej strane krokom bližšie k ES a zároveň alternatívou ES.

2.4 Vyjednávanie o pláne NORDØK

V júni 1968 bola vytvorená šesťčlenná komisia, majúca za úlohu vytvoriť do 1. januára 1969 predbežnú správu, ktorá by stanovila formu spolupráce týchto severských krajín. Komisia vychádzala z predpokladu, že môže dôjsť k nárastu odstredivých tendencií v jednotlivých krajinách, preto navrhovala takú formu spolupráce, podporujúcu jemné úpravy hospodárskeho systému severských krajín.²³

---

²¹ Nórska evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>](http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm).

²² INGBRITSEN CH.: The Nordic States and European Unity. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, str.45-49.

²³ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.83-85.

Predbežná správa operovala s možnosťami spolupráce v oblasti hospodárskej politiky, pohybu kapitálu, obchodnej politiky, colnej politiky, v oblasti priemyslu, vývoja nových technológií a energetického výskumu. Správa sa zaoberala aj oblasťou poľnohospodárstva, rybolovu a v neposlednom rade tiež legislatívou, ktorá by sa stanovila pre pravidlá voľnej súťaže. Predbežná správa poukazovala na možnosti spolupráce v oblasti vzdelávania, výskumu a regionálneho rozvoja. Uvádza nutnosť vytvorenia inštitúcií, ktoré by zaistili funkčnosť tohto plánu. Ďalej sa ešte zmieňovala o nutnosti vytvorenia pravidiel pre prípad prístúpenia, alebo vystúpenia z NORDØK systému.²⁴

V mnohých oblastiach, ako je napríklad colná politika, poľnohospodárstva a rybolov a finančná spolupráca sa stretávali záujmy jednotlivých štátov, preto jednania o týchto oblastiach neboli jednoduché. Aj napriek tomu predsedovia vlád stanovili dátum, do ktorého chceli tieto jednania ukončiť. Jednania mali byť uzavreté do februára 1970, kedy malo dôjsť k ďalšiemu stretnutiu severskej rady na Islande v Reykjavíku. Od 1. januára 1972 mala byť táto organizácia plne funkčná. Hospodárska únia sa mala vytvoriť na základe zmluvy. Mal tu byť tiež ponechaný priestor, pre ďalšie integračné snahy, ktoré by samozrejme záviseli na ďalších vyjednávaniach členských štátov NORDØK systému.

Jednania prebiehali, tak na úrovni predsedov vlád, ako aj na úrovni úradníkov a expertov jednotlivých vlád, alebo aj zainteresovaných ministerstiev. Predsedovia vlád sa schádzali najmä v rámci stretnutí Severskej rady. A aj vďaka týmto jednaniam bola dosiahnutá začiatkom roku 1970 dohoda o budúcom usporiadaní NORDØK systému a jeho ďalšom smerovaní. Bolo tiež stanovené, že zmluva bude uzavretá na dobu desiatich rokov, s možnosťou predĺženia vždy o ďalších desať rokov.

Konečné výsledky jednania boli dosiahnuté na stretnutí Severskej rady, uskutočnenej v Reykjavíku. Práve tu na Islande sa tiež zástupcovia krajín dohodli na tom, že konečná verzia zmluvy bude pripravená do 7. marca 1970 a jednotlivé vlády potom zmluvu podpíšu čo najskôr, tak aby mohli národné

---

²⁴ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.19-23.

parlamenty zmluvu ratifikovať ešte pred letnými prázdninami. Vzhľadom k už vyššie načrtnutým očakávaniam jednotlivých severských štátov od tohto plánu, a tiež s prihliadnutím na rozdiely v ich ekonomikách bolo možné očakávať nezhody hneď v niekoľkých bodoch jednania. Vzájomné trecie plochy boli očakávané predovšetkým v oblasti colných taríf, poľnohospodárstva a rybolovu. Ďalšou problémovou otázkou bolo, po odstúpení francúzskeho prezidenta Charlesa de Gaulla, znovuo tvorenie jednaní o vstupe do ES.

V rámci colných taríf, kvót na import a štátnej podpory určitému segmentu priemyslu sa prejavili záujmy priemyslových predstaviteľov NORDØK. Švédsko požadovalo čo najnižšie colné bariéry, pre čo najširšiu skupinu priemyslových produktov. Znížením cieľ by Švédsko dosiahlo ešte významnejšie postavenie v rámci severského trhu. A pokiaľ vezmeme do úvahy, že švédska priemyslová výroba tvorila viac ako 50 percent z celkovej severskej produkcie, tak niet divu, že nie všetky priemyslové asociácie podporovali úplnú liberalizáciu v tejto oblasti trhu. Isté výhrady k NORDØK plánu mali aj dánske a nórske priemyslové asociácie. V prípade Nórska bol odpor proti členstvu v severskej hospodárskej únii ďaleko silnejší ako to bolo v prípade Dánska.

Podobná situácia nastala aj pri nórskejších jednaniach o vstupe do ES. Nórsko sa od konca druhej svetovej vojny snažilo o čo najväčšiu potravinovú sebestačnosť. Poľnohospodárstvo v tomto prípade nebolo koncipované na vývoz, ale ako záruka zaistenia dostatočného množstva dôležitých potravín, a to aj vďaka cenám potravín, ktoré mnohokrát niekoľkonásobne prevyšovali ceny na svetových trhoch. Toto je tiež dôvod, ktorý napríklad Dánsku pri vstupe do ES neprekážal. Podobnosti vidíme pri Fínsku a Švédsku, ale pri týchto krajinách prevažovali ďalšie dôvody vstupu do EÚ.

V oblasti poľnohospodárstva panovala všeobecne malá zhoda medzi jednotlivými zástupcami tohto odvetvia. Už spomenuté protekcionárske opatrenia v poľnohospodárskom sektore, v prípade Nórska, Fínska, ale aj Švédska, naproti tomu veľmi nízke výrobné ceny dánskych

poľnohospodárskych produktov navyiac ešte vzbudzovali u ostatných severských partnerov obavy z ohrozenia ich poľnohospodárskeho sektoru.²⁵

V prípade Nórska sa miestami jednalo priamo o panickú hrôzu z možného ohrozenia poľnohospodárskej produkcie, čo niektorí považovali priamo za ohrozenie národnej bezpečnosti v krajine. V tomto prípade išlo o strategický problém potravinovej sebestačnosti. Je nemožné porovnávať nórske a dánske poľnohospodárstvo, pretože klimatické podmienky týchto krajín sa značne líšia. Ďalším dôvodom prečo sa Nórsko zdráhalo pristúpiť na spoločnú poľnohospodársku politiku, bola obava z možného ohrozenia dotácií do poľnohospodárstva. V Nórsku dotácie totižto nemali len úlohu podpory produkcie, ale jednalo sa aj o určitý druh podpory, ktorý mal zaistiť zrovnateľné príjmy s robotníkmi v iných segmentoch. Analogicky to vidíme v prípade ES. V prípade obmedzenia týchto platieb sa Nóri báli možného nabúrania ich sociálneho systému, ktorí bol a je štedrý. Najmä vo vzťahu k severnejším a klimaticky náročnejším oblastiam.

Úplne opačne sa Nóri stavali k otázke rybolovu. Tu požadovali maximálne obmedzenia, alebo aj úplné zrušenie kvantitatívnych kvót a cieľ na dovoz morských produktov do členských krajín NORDØK. S výsledkami však nebolo Nórsko úplne spokojné, najmä keď ostatné krajiny nesúhlasili so stanovením minimálnej výkupnej ceny rýb. Avšak vzhľadom k veľkosti nórskeho exportu, jeho cieľové exportné krajiny a štruktúru exportu, nehral severský trh rozhodujúcu rolu, a tak Nórsko požadovalo podporu pre export do tretích krajín. Túto podporu už Nóri považovali za dostatočný stimul pre obchod s morskými produktmi.

Celkovo je nutné zdôrazniť, že pokiaľ zoberieme do úvahy štrukturálne a ekonomické rozdiely severských krajín, tak môžeme jednanie považovať za úspešné, pretože dokázali dosiahnuť kompromis, s ktorým boli ochotné súhlasiť všetky štáty, ktoré sa na projekte podieľali. To, že nakoniec osud NORDØK systému nezodpovedal výsledkom jednaní, nechajme zatiaľ stranou.

---

²⁵ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Finsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

2.5 NORDØK a jeho inštitucionálna podoba a zhodnotenie

hypotézy

Vráťme sa však ešte k výsledkom, ktoré jednania priniesli, a predstavme si inštitucionálny model, na ktorom mal stáť plán NORDØK systému. Na základe jednaní predsedov vlád a úradníkov bolo dohodnuté, že inštitucionálna podoba NORDØK systému bude mať nasledujúcu podobu:

1. Ministerská rada sa bude skladať z jedného člena z každej členskej krajiny, ten bude tiež plne zodpovedný za realizovanú spoluprácu. Rozhodovanie v tomto orgáne bude prebiehať na základe jednomyseľnosti.
2. Ďalším orgánom je Stály výbor vládnych úradníkov, ktorý má za úlohu pripravovať rozhodnutia pre Ministerskú radu. V technických otázkach má právo rozhodovať v zastúpení rady.
3. Vytvorenie kooperačných výborov pre rôzne oblasti, tie sa majú skladať zo špecialistov vládnych administratív členských krajín.
4. Sekretariát mal plniť úlohy Ministerskej rady a ďalších spolupracujúcich inštitúcií. Sekretariát mal byť pod vedením štyroch riaditeľov, ktorí budú menovaní na základe konzultácií s vládami členských štátov.
5. Posledným orgánom, ktorý mal vzniknúť, bol poradný výbor. Ten sa mal skladať z reprezentantov priemyslu, komerčného sektoru, poľnohospodárstva, rybolovu, zástupcov spotrebiteľov, zamestnaneckých asociácií a obchodných únií.

V nadväznosti na tieto inštitúcie mala byť vytvorená Severská investičná banka, ktorá mala mať nezávislý štatút, a Rozhodcovský výbor, ktorý mal plniť funkciu súdneho dvoru. Je tu tiež zreteľne vidieť, že sa autori pri tvorbe tohto inštitucionálneho modelu inšpirovali z ES, odkiaľ mohli prevziať medzivládne inštitucionálne štruktúry ES. V tomto ohľade je možné vidieť, akým smerom sa mala do budúcnosti uberať severská spolupráca. Inštitúcie NORDØK systému

nám ukazujú, že pre severské štáty bola v minulosti, a pre niektoré je aj dnes, najschodnejšia medzivládna spolupráca s veľkou mierou konsenzu.²⁶

Na záver tejto kapitoly, po analýze prvej výskumnej otázky, a prvých dvoch kapitolách tejto práce je zrejmé, že hypotéza "rozdielne rozhodnutie štátov podmienila rozdielna ekonomická situácia krajín a najmä prístup k strategickým surovinám" sa potvrdila, ale nie v celom rozsahu. Ekonomická situácia krajín a ich strategické suroviny sú silným argumentom, ale Dánsko, Švédsko či najmä Fínsko mali aj iné dôvody pre vstup do EÚ.

---

²⁶ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.15-23.

3. Vývoj vzťahov Nórska a EÚ

Cieľom tejto kapitoly je analyzovať a nájsť odpoveď na druhú výskumnú otázku tejto práce - "Môže Nórsko ekonomicky existovať a prosperovať aj v prípade existencie silnej a zjednotenej EÚ?" Možnosť pristúpenia Nórska do EÚ je už viac ako štyridsať rokov témou vášnivých diskusií. Nórsko, ktoré patrí k najbohatším krajinám sveta a je jedným z najväčších vývozcov ropy a plynu ťažených z mora, má totiž ekonomiku a záujmy, ktoré sa veľmi líšia od iných európskych krajín. Problematika nórskeho vstupu teda nie je daná ako v prípade Turecka nejakými faktickými prekážkami, kvôli ktorým by EÚ Nórsko odmietala prijať. V prípade tohto severského štátu ide naopak skôr o jeho vôľu, respektíve vôľu jeho obyvateľov k európskej integrácii svojej krajiny.²⁷

Prvú žiadosť o vstup do EHS podalo Nórsko už v roku 1962. Nasledovalo tak Veľkú Britániu spolu s Dánskom. Veľká Británia tak urobila už o rok skôr a nórsky trh bol na nej veľmi závislý. Vyjednávania o pristúpení však boli skoro ukončené vetom Francúzska. Vďaka neúspešnému jednaniu o pristúpení k ES sa ešte upevnili vzťahy krajín EFTA. Bol stanovený termín na dovŕšenie zóny voľného obchodu do konca roku 1966.

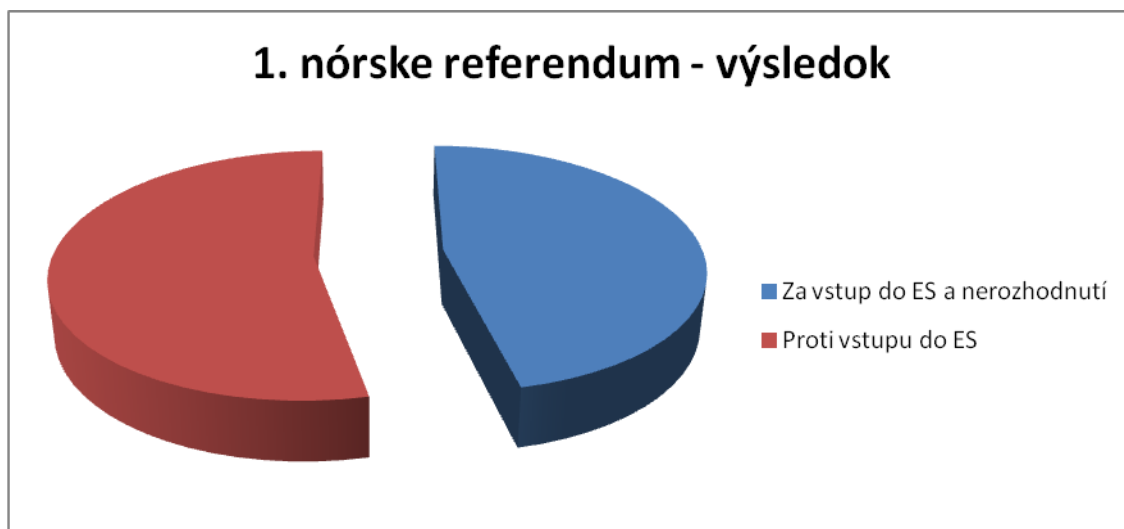
3.1 Referendá o nórskom členstve v ES/EÚ

Táto podkapitola sa viaže k tretej výskumnej otázke - "Aká je verejná mienka vo vzťahu k vstupu do EÚ?" Ďalšiu žiadosť o pristúpenie k ES Nórsko podalo v roku 1967 opäť spolu s Veľkou Britániou a Dánskom. Druhé francúzske veto však jednania opäť zastavilo. Zlomovou udalosťou sa stal summit predstaviteľov spoločenstva v Haagu, kde bolo rozhodnuté o zahájení nových jednaní o vstupe Veľkej Británie, Nórska a Dánska do ES. Vstupné jednania s Nórskom začali v júni 1971, ale boli značne komplikované. Hlavným problémom boli oblasti poľnohospodárstva a rybolovu, ktoré vzhľadom ku svojej strategickej významnosti, mali pre Nórsko väčšiu váhu ako vstup do ES. Podarilo sa však nájsť kompromisné riešenie a v januári roku 1972 mohli Nóri podpísať Dohodu

²⁷ MOURITZEN, H.: The geopolitics of Euro-Atlantic integration. 1. vyd. Londýn: Routledge, 2005, str.25-29.

o pristúpení. Nórska vláda však už skôr slúbila pri vstupe do ES referendum a svoj sľub chcela splniť. Dňa 24. a 25. septembra 1972 sa toto referendum uskutočnilo. Jeho výsledok bol negatívny.

Graf 1 - Výsledok 1. nórskeho referenda

Zdroj: vlastný graf

Zo 79.2% voličov, ktorí prišli hlasovať v tomto referende sa 53,5% vyslovilo proti vstupu Nórska do ES. Aj napriek tomu, že malo referendum len konzultatívny charakter, nórska vláda sa rozhodla názor občanov rešpektovať a vstup do ES odmietla.²⁸ Vidíme, že toto referendum bolo v celku jednoznačné. Problémom je, že ho Nóri pojali ako otázku národnej suverenity, histórie a vlastného postavenia vo svete. Racionálne argumenty občas prehlušil politický tlak a masívna kampaň.

S nástupom novej vlády požiadalo Nórsko Európske spoločenstvo, podľa vzoru ďalších členských štátov EFTA, o uzatvorenie dohody o zóne voľného obchodu. Táto dohoda bola uzatvorená v marci roku 1973. Predpokladala postupné odstraňovanie tarifných a netarifných prekážok obchodu s priemyslovými výrobkami a vytvorenie zóny voľného obchodu. Do zóny nespádali pre Nórov

²⁸ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>>.

citlivé poľnohospodárske produkty, pre ktoré boli zavedené zvláštne podmienky.²⁹

Na začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia tvorilo členskú základňu EFTA sedem krajín – Fínsko, Island, Nórsko, Rakúsko, Švédsko, Švajčiarsko a Lichtenštajnsko (bolo členom od roku 1991). Tieto ekonomiky boli mimoriadne závislé od obchodu s ES, a preto sa usilovali o čo najväčšie sprístupnenie tohto trhu. Členské štáty EFTA začali usilovať o vytvorenie Európskeho hospodárskeho priestoru – EHP s krajinami ES.

„Dohoda EFTA a ES o EHP“ bola podpísaná 2. mája 1992 v portugalskom Porte a vstúpila v platnosť 1. januára 1994. Nepristúpilo k nej len Švajčiarsko potom, čo v referende Švajčiari vstup do EHP odmietli. A to aj napriek existencii viacerých sektorových dohôd. Ostatné členské štáty EFTA sa tak vďaka „Dohode o EHP“ stali súčasťou jednotného trhu EÚ s výnimkou poľnohospodárstva a rybolovu. Nórski priaznivci vstupu do EÚ dúfali, že EHP a tento krok napomôžu úspechu budúcich snáh o vstup do EÚ.

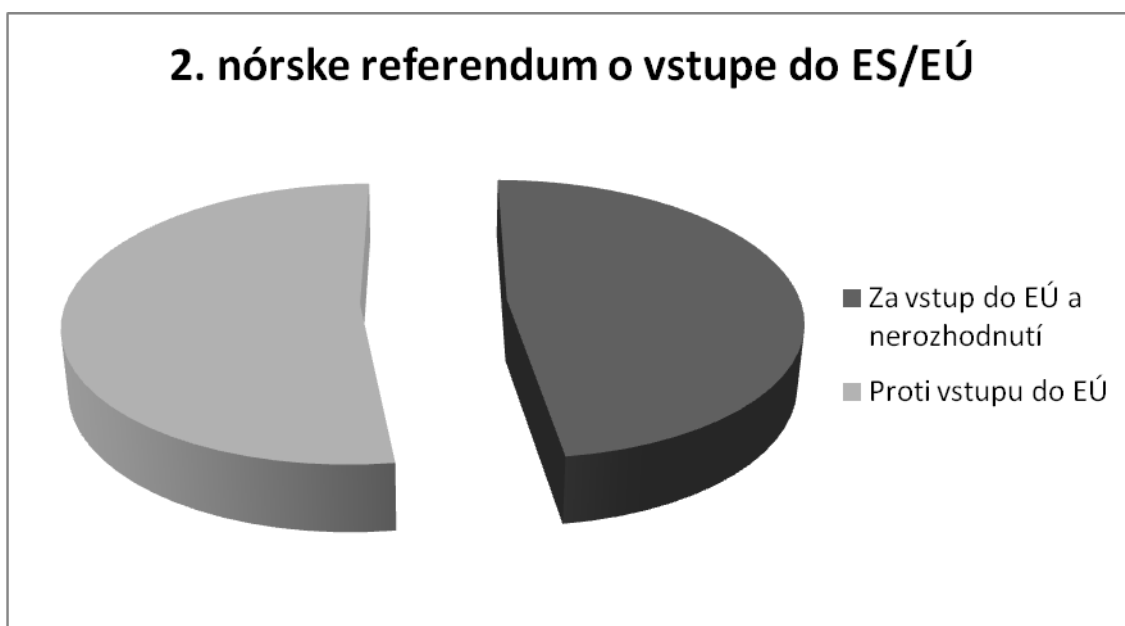
V novembri 1992 podalo Nórsko ďalšiu žiadosť o vstup do Európskych spoločenstiev. Vstupné jednania s Nórskom začali až v apríli 1993 a boli ukončené o rok neskôr. Rýchlosť jednaní veľmi pozitívne ovplyvnilo aj prijatie „Dohody o EHP“. Nasledovalo ďalšie referendum v roku 1994, v ktorom pri vysokej volebnej účasti (viac ako 89%), ktorá bola výsledkom širokej celospoločenskej diskusie o význame, kladoch a záporoch nórskeho členstva v EÚ. Výsledok druhého referenda bol opäť negatívny.³⁰

---

²⁹ BLIDBERG K.: Just Good Friends. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, str.1-7.

³⁰ Om Nei til EU. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.neitileu.no/organisasjon/om_nei_til_eu>](http://www.neitileu.no/organisasjon/om_nei_til_eu).

Graf 2- Výsledok 2. nórskeho referenda

Zdroj: vlastný graf

V druhom referende 52,2% oprávnených voličov vstup do Európskej únie odmietlo. Podľa nových prieskumov je počet odporcov vstupu krajiny do EÚ na rekordnej úrovni viac než 53%, zatiaľ čo počet priaznivcov dosahuje len menej než 35%. Počet odporcov je dosť vysoký. Vstup do EÚ zatiaľ umiernené podporuje len program Konzervatívnej strany. Podľa koalíciej dohody väčšinovej vlády, Nórsko o vstup do EÚ vo volebnom období v rokoch 2005 až 2009 nežiadalo a v novom volebnom období v rokoch 2009 až 2013 žiadať pravdepodobne ani nebude. Nórsko necíti potrebu byť súčasťou EÚ a nevidíme ďalšiu pridanú hodnotu, ktorú by mu plné členstvo prinieslo - väčšinu toho čo chcelo získalo cestou EHP a Schengenskej zmluvy. Vidíme, že verejná mienka sa v Nórsku ubera opačným smerom ako by chcela Únia.

3.2 Aliencie a odpor voči ES/EÚ

Boj o vzťah k Európe bol v Nórsku bojom a tvorcom neobvyklých aliancií. Alianciu prívržencov tvorili dve hlavné sily protagonistov ľavice a pravice, teda Strana práce a Konzervatívna strana.³¹

Liberálna strana a Kresťanská ľudová strana boli v roku 1972 vnútorne rozdelené, ale začiatkom deväťdesiatych rokov už stáli plne proti vstúpeniu Nórska do ES. Proti členstvu bola aj Strana streda. Socialistická ľudová strana a jej nástupkyňa Socialistická ľavicová strana boli proti členstvu v ES, aj keď aj vnútri tejto strany bolo menšinové krídlo prihovárajúce sa za nórsky vstup. Strana pokroku bola v tejto otázke tiež nejednotná.

Charakteristickým spoločným rysom všetkých troch kôl zápasu o členstvo v ES a EÚ bol vznik akčných skupín, ktoré pôsobili mimo centier relevantných politických strán. Dôvodom ich vzniku bola najmä skutočnosť, že sa o celej záležitosti malo rozhodovať ľudovým hlasovaním. V auguste 1970 vzniklo „Ľudové hnutie proti nórskemu členstvu v ES“, ktoré požadovalo zmluvu o voľnom obchode namiesto členstva v ES. Toto hnutie sa stalo vedúcou silou boja proti vstupu Nórska do ES v roku 1972.³²

V treťom kole bojov proti členstvu vznikla v roku 1990 organizácia pod názvom „NIE Európskemu spoločenstvu“.³³ Organizácia mala 140000 členov a miestne odbočky v takmer všetkých nórskejších obciach a spolupracovala s politickými stranami, ktoré sa stavala proti členstvu. Ako kontrast pôsobila Robotnícka strana, dnes označená ako Strana práce, ktorá bola hlavným činiteľom medzi prívržencami vstupu. Táto strana nebola v otázke integrácie úplne názorovo jednotná.

---

³¹ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).

³² Norská evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>](http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm).

³³ Om Nei til EU. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.neitileu.no/organisasjon/om_nei_til_eu>](http://www.neitileu.no/organisasjon/om_nei_til_eu).

Dôležitým rozdielom medzi prívržencami a odporcami vstupu bol fakt, že prácu osvetových organizácií považovali prívrženci vstupu za menej dôležitú než odporcovia a tiež agitácia za nórsky vstup do ES začala neskôr. Tiež v roku 1994 mali odporcovia vstupu jednoznačný náskok pred prívržencami. Agitácia pre vstup bola v podstate vedená vládnymi úradmi, záujmovými zväzmi a veľkou časťou médií a prívrženci mali dokonca navyše k dispozícii omnoho viac finančných prostriedkov než odporcovia. Zrejme preto boli mnohí odporcovia vstupu motivovaní odporom proti vládnym autoritám.³⁴

Aj argumenty pre a proti členstvu boli zhruba podobné vo všetkých troch fázach. V každej fáze sa hlavné argumenty vzťahovali k rozporu medzi demokraciou a nadnárodnou a hospodárskou dimenziou. Prívrženci nórskeho vstupu do EÚ zdôrazňovali, že členstvo v EÚ neznamena nutnosť vzdať sa zvrchovanosti, ale jeho zmyslom je vykonávať túto zvrchovanosť spolu s inými krajinami. Dôjde tiež k posilneniu demokracie. V tretej fáze navyše prívrženci nórskeho vstupu do EÚ zdôrazňovali argumenty spojené s mierom a bezpečnosťou, zatiaľ čo odporcovia argumentovali záujmami životného prostredia, blahobytu a národnej kultúry.

Hospodárske argumenty všeobecne hrali významnejšiu úlohu na strane prívržencov vstupu ako na strane odporcov vstupu. Už v roku 1962 sa argumentovalo potrebou vstupu z hospodárskych dôvodov, a to platilo aj v roku 1972. Tiež v roku 1994 bol prístup k európskym trhom a hospodársky rast dôležitým argumentom pre vstup, ale nehral už takú ústrednú rolu, pretože Nórsko malo uzatvorenú dohodu o hospodárskej spolupráci, ktorá podľa názoru mnohých prívržencov aj odporcov vstupu chránila nórske hospodárske záujmy.³⁵

Hlavným bodom odporcov bol v rokoch 1962 aj 1972 ohľad na záujmy poľnohospodárov a rybárov. V roku 1994 sa argumentácia rozšírila. Kládol sa dôraz na ochranu všetkých prírodných zdrojov, čo zahrňovalo nielen rybolov,

---

³⁴ INGBRITSEN CH.: *The Nordic States and European Unity*. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, str.11-14.

³⁵ BLIDBERG K.: *Just Good Friends*. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, str.6-9.

ale tiež vodnú silu (fjordy) a ropu. Dôraz na potreby poľnohospodárov ustúpil dôrazu na záujmy vidieku. Postoje a pohľady na ES sa značne líšili aj podľa jednotlivých oblastí. Najsilnejší odpor bol v severnej a západnej časti krajiny a na riedko osídlenom vidieku. Obce s väčšinou prívržencov vstupu boli sústredené okolo Ostfjordu (správna jednotka v juhovýchodnom Nórsku) a ďalej potom to boli mestá a obce s priemyslom určeným na vývoz. Geografické rozdelenie priaznivcov a odporcov vstupu vypovedá aj o vzdelanosti obyvateľstva.

3.3 Súčasný postoj Nórska k európskej integrácii

Postoj Nórov k EÚ je veľmi pragmatický a kladie dôraz na zachovanie národnej suverenity. Nórsko sa zúčastňuje na EHP, čo mu prináša všetky výhody spojené so slobodným pohybom tovaru, služieb, kapitálu a osôb v EÚ. Na rozdiel od svojich severských susedov je pevne zakotvené v Severoatlantickej aliancii a nepotrebuje preto v EÚ hľadať žiadne dodatočné bezpečnostné záruky. Je zaujímavou otázkou, ako bude chcieť Nórsko vyriešiť svoj polovičný postoj súvisiaci s vytvorením európskej obrannej identity. Nóri sú totižto tiež členmi Rady Európy a počínajú si veľmi aktívne práve, pokiaľ ide o európsku obrannú a bezpečnostnú politiku. Na druhej strane formálne stále zostávajú mimo štruktúr Európskej únie.³⁶

Prechod Nórska na režim spoločnej zahraničnej politiky by vedľa očakávaného zníženia objemu poľnohospodárskej produkcie a pravdepodobného nárastu nezamestnanosti medzi nóorskymi farmármi viedol aj ku zníženiu cien poľnohospodárskych produktov a potravín. Nórski spotrebitelia sú avšak ochotní zaplatiť za potraviny aj vyššie ceny, pokiaľ sa tým zaistí zachovanie tradičnej nórskej poľnohospodárskej činnosti. Dopady poľnohospodárskej politiky EÚ vnímajú preto nórski občania výhradne negatívne.³⁷

---

³⁶ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.21-22.

³⁷ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>>.

Z finančného hľadiska by bol vstup do EÚ celkom nevýhodný. A to aj v prípade silnej a pevnej Únie. Nórsko by sa vzhľadom k vyspelosti svojej ekonomiky stalo čistým platcom do spoločného rozpočtu EÚ. Nórska ekonomika na začiatku 90. rokov ani neprechádzala recesiou (v rokoch 2008-2010 znižujúce sa výkupné ceny ropy a plynu pribzdili hospodársky rast), ako tomu bolo u hospodárstve Fínska či Švédska. Vstup do Únie tak nebol spojovaný s ozdravením domáceho hospodárstva ako u nórskeho severovýchodného suseda. Pristúpenie k Únii je tiež všeobecne spojované s vyšším prílivom zahraničných investícií do prístupujúcich krajín. Nórsko je však krajina so silným štátnym sektorom a do polovice 90. rokov navyše obmedzovalo príliv zahraničného kapitálu do priemyslových a bankových subjektov.

Vyšší príliv zahraničných investícií ako dôsledok pristúpenia k Únii Nóri nepovažovali za významnejšie pozitívum tejto integrácie. Členstvo v Únii veľká časť nórskej verejnosti spojuje so stratou národnej identity. Nórsko je v neposlednej rade severnou otvorenou spoločnosťou a obdobne pozerá aj na spôsoby rozhodovania a tvorby legislatívy v EÚ, ktoré sú v prevažujúcej miere v rukách nevolených bruselských úradníkov, s patričnou neobľúbenosťou. Jednoznačným prínosom vyplývajúcim z členstva v EÚ by bola možnosť Nórska znútra aktívne ovplyvňovať vývoj európskeho integračného procesu a spolupodieľať sa na príprave kompletnej legislatívy EÚ. V rámci rozhodovacích štruktúr EHP má Nórsko len obmedzené možnosti.³⁸

Najdôležitejším motívom pre budúce kroky vlády v otázke členstva Nórska v EÚ zostáva miera podpory u nórskeho občanov. Podľa posledných prieskumov verejnej mienky z roku 2010, odmieta členstvo v Únii skoro 55% obyvateľov, za vstup do EÚ sa vyslovilo 35% respondentov. Oproti prieskumom z roku 2002, keď vstup do EÚ odmietalo len 47,2% oslovených, došlo k výraznému nárastu počtu odporcov členstva v EÚ. Odmietavá tendencia je zvlášť silná u osôb mladších ako 30 rokov, u osôb žijúcich na vidieku a u žien. Vysvetľuje sa to prosperitou krajiny, ktorá má blízko k plnej zamestnanosti, ale tiež tým, že Nóri

---

³⁸ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>>.

sú mladý národ. Pokiaľ ide o priaznivcov vstupu do EÚ, nastala u tejto skupiny v súčasnosti veľká zmena. Sú to nórski rybári a chovatelia rýb, skôr zarytí euroskeptici, ktorí sa pomaly pridávajú na stranu jednoznačne podporujúcu európsku integráciu Nórska. Začínajú totiž pociťovať problémy v odbyte svojej produkcie, najmä lososa na európskom trhu. Celoštátne jednanie Asociácie nórskeho rybárov a chovateľov rýb už jednohlasne schválilo podporu nórskeho vstupu do EÚ.

3.4 Záujem Nórska o rozširovanie EÚ

Jedným z dôvodov, prečo sa Nórsko zaujíma o rozširovanie EÚ, je aj fakt, že rozširovanie Európskej únie prispeje k zaisteniu mieru a stability v Európe. To je v záujme všetkých európskych krajín, či sú členmi EÚ alebo nie.

Úspešné dokončenie procesov rozširovania EÚ znamená rozvoj ekonomiky a zvýšenie blahobytu v kandidátskych krajinách. Tiež začlenenie Ruska do rôznych foriem európskej spolupráce je veľmi dôležité. Toto začleňovanie prispieva nielen k uchovaniu mieru a bezpečnosti, ale tiež k riešeniu globálnych problémov, napríklad otázok životného prostredia. Náhrada strát spôsobených konfliktom pri rozpade bývalej Juhoslávie si vyžadovala obrovské politické úsilie a finančné prostriedky. Nórsko sa aktívne podieľalo na urovnávaní balkánskeho konfliktu a vo svojej snahe pokračuje aj naďalej.

Položme si otázku, ako ovplyvní rozšírenie EÚ nórske ekonomické vzťahy s kandidátskymi štátmi. Aj napriek tomu, že Nórsko nie je členom EÚ, má vďaka dohodám o spolupráci úzke väzby na EÚ. Prostredníctvom „Dohody o európskom hospodárskom priestore“ má Nórsko prístup k jednotnému vnútornému trhu EÚ.

S výnimkou obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami a rybami platia pre obchodovanie medzi členskými krajinami EÚ a Nórskom rovnaké pravidlá ako pre vzájomné obchodovanie medzi členskými krajinami. Nové členské štáty EÚ sa zároveň stávajú aj členmi EHP, čo v praxi znamená, že štyri základné slobody (sloboda voľného pohybu tovaru, služieb, kapitálu a osôb) začnú platiť

aj pre vzťahy medzi novými členskými štátmi a Nórskom. Dohody o voľnom obchode, ktoré doposiaľ určovali obchodné vzťahy medzi Nórskom a kandidátskymi krajinami, týmto zanikajú. To pre Nórsko znamená napríklad obmedzenie obchodu s rybami, či poľnohospodárskymi produktmi (ktoré sú na želanie Nórov riešené mimo „Dohody o EHP“) a tak sa v realite znižuje konkurencieschopnosť v tejto pre Nórsko strategickej hospodárskej oblasti.

3.5 Argumenty o možnom vstupe Nórska do EÚ

Od posledného neúspešného referendového hlasovania o vstupe Nórska do EÚ v roku 1994 sa verejná mienka nijak zásadne nezmenila. Ani politici sa touto otázkou veľmi nezaoberajú, alebo sa jej dokonca zámerne vyhýbajú. Žiadna z politických strán nenavrhuje, aby sa rozbehla kampaň za nový pokus o členstvo v Európskej únii.³⁹

V krajine síce stále prebieha debata o tom, či vstúpiť do EÚ, alebo nie, avšak ako uviedla Elisabeth Walaasová, tajomníčka nórskeho ministra zahraničných vecí, medzi ľuďmi, ktorí sa zúčastňujú tejto verejnej debaty, nenájdeme žiadne sily, ktoré by chceli otázku nórskeho vstupu do eurozóny znovu otvárať. Zdá sa, že Nóri sú relatívne spokojní so súčasným stavom tesnej spolupráce ich krajiny s EÚ, keď sú súčasťou vnútorného trhu EÚ prostredníctvom EHP. Elisabeth Walaasová to popisuje vo svojom článku, kde píše, že v súčasnosti možný vstup do EÚ v Nórsku nie je na programe politických jednaní.

Samozrejme, nie všetkým sa páči, že Nórsko nemá právo podieľať sa na tvorbe legislatívy EÚ a musí ju len poslušne prijímať. Na druhej strane to je ale otázka veľmi zásadných záujmov Nórska, pretože nórske spoločnosti zaisťuje EHP rovnaké podmienky na trhu rovnako ako spoločnostiam ostatných členských štátov.⁴⁰

---

³⁹ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).

⁴⁰ BLIDBERG K.: Just Good Friends. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, str.11-13.

Finančná situácia štátu je veľmi dobrá. Vzťah medzi nórskou korunou a eurom je viac-menej stabilný. Nórska koruna vzhľadom k euru posilňuje, ale nie veľmi výrazne. Nórsko je plne závislé na ekonomikách, ktoré používajú euro, na dolárovom vývoji a tiež na ďalších menách. Avšak otázka o možnom vstupe Nórska do eurozóny, nehľadiac na členstvo či nečlenstvo, sa zatiaľ nenachádza na programe politických jednaní. Členom EMÚ môže byť v súčasnosti len člen EÚ, v prípade Nórska ale nemôžeme vylúčiť individuálny prístup Únie.

3.6 Zahraničný obchod Nórska a zhodnotenie hypotézy

Nórsko je v súčasnosti veľmi otvorená ekonomika, ktorá rozsiahlym spôsobom obchoduje s ostatnými krajinami. Väčšina investícií ide do zahraničia a veľa iných krajín zase investuje často v Nórsku, pretože je pre nich atraktívne. Vývoz tovaru a služieb im prináša veľké príjmy.⁴¹

Vývoj zahraničného obchodu

Bohatý tak ako dnes nórsky štát nebol odjakživa. Celkom dlhý čas v minulom storočí bolo Nórsko importnou krajinou a teda jeho dovoz výrazne prevyšoval export (obdobie od polovice 19. do polovice 20. storočia). Nórsko si muselo stále požičiavať peniaze na krytie štátneho deficitu. A aj keď ešte aj dnes má stále dlhy v zahraničí, ostatné krajiny mu už dlžia viac, ako Nóri dlžia im. Pre ilustráciu uvádzam výšku dlhov ostatných krajín voči Nórsku za začiatku roku 2008. Jednalo sa vtedy o cca 1250 miliárd NOK.

Táto zmena vývoja obchodnej bilancie je spôsobená faktom, že Nórsko začalo iným krajinám predávať obrovské množstvo ropy a zemného plynu. Prechod z pasívnej obchodnej bilancie na aktívnu nastal až roku 1990, aj keď ropu a plyn exportuje už od 80. rokov. Od tejto doby tento pozitívny stav pretrváva. Tieto fakty vypovedajú o ekonomickej stabilite Nórska. Najväčšiu časť príjmov z exportu Nórska tvorí bezkonkurenčne ropa a zemný plyn, po nich nasledujú

---

⁴¹ Norsko: Zahraniční obchod země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/).

výrobky z hutného priemyslu. Štát tiež značne obchoduje so službami. Na najväčšej časti príjmov z predaje služieb sa podieľa medzinárodná preprava.⁴²

V období svetovej ekonomickej krízy prišiel silný pokles hodnoty nórskeho vývozu, ktorý bol negatívne podmienený znížením cien ropy na svetových trhoch. Nižšie ceny ropy sa dajú očakávať až do uzdravenia svetového hospodárstva. Aj napriek týmto problémom je Nórsko bohatou krajinou. Napríklad v roku 2008 dosiahla hodnota jeho HDP viac ako 2500 miliárd NOK. S takýmto výsledkom sa Nórsko zaradilo v roku 2008 na druhé miesto na svete v HDP na obyvateľa, pričom na prvom mieste je rozlohou malé Luxembursko.

Teritoriálna štruktúra importu a exportu

Pokiaľ sa zameriame na teritoriálnu štruktúru importu a exportu, EÚ je najväčším obchodným partnerom Nórska. Do EÚ putuje prevažná časť exportovaného tovaru a tiež sa z nej aj najviac dováža. Ďalšou významnou oblasťou, s ktorou Nórsko obchoduje, sú škandinávské krajiny. Švédsko je pri detailnom pohľade na všetky európske krajiny najväčším nórskeým obchodným partnerom, a ďalšími významnými partnermi sú Nemecko, Veľká Británia, Dánsko a Holandsko. Nesmieme tiež zabúdať na významné obchodné vzťahy s krajinami EFTA. Čo sa týka ďalších kontinentov, stále rastie vzájomný obchod medzi Nórskom a Áziou. Nórsko dováža stabilne lacné spotrebiteľské produkty z Číny, čo mu pomáha udržať nízke ceny a relatívne nízku úrokovú mieru. Veľké množstvo tovaru plynie tiež do a zo Severnej Ameriky.

Ochrana domáceho trhu

pri poľnohospodárskych produktoch ako napríklad potraviny, živé zvieratá, živočíšne a rastlinné výrobky, dovážaných do Nórska sú uplatňované určité ochranné opatrenia v podobe dovozných ciel na úrovni vysokých sadzieb v EÚ. Zvlášť vysokými clami sú zaťažené alkoholické výrobky a tiež je požadované označenie maximálnej výšky obsahu alkoholického zložky v nápoji na jednotku predávaného množstva. Štát uplatňuje svoj monopol nielen pri výrobe alkoholických nápojov, ale aj pri ich predaji.

---

⁴² Nórsko: Zahraniční obchod země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/).

Ako ochranárske opatrenia používa štát aj priame štátne subvencie do vybraných odvetví. Najvyššie subvencie sú poskytované predovšetkým do odvetví poľnohospodárstva, rybolovu, ťažby niektorých nerastných surovín a do oblasti služieb súvisiacich s pobrežnou lodnou dopravou.⁴³ Skrytú formu subvenčnej politiky majú regionálne preferencie a systém úľav, ktoré sú poskytované podnikom a organizáciám s trvalým sídlom v severných oblastiach krajiny. Jedná sa napríklad o znížené dane alebo znížené odvody.

Zóny voľného obchodu

Pre Nórsko je určite najdôležitejšou „Dohoda o európskom hospodárskom priestore“, ktorú má uzatvorenú s EÚ a ktorá bola podpísaná 2. mája 1992. Vzťahuje sa na členské krajiny Európskej únie na jednej strane a na tri krajiny EFTA – teda na Nórsko, Island a Lichtenštajnsko na druhej strane. Švajčiarsko v referende účasť na tejto dohode odmietlo. Táto dohoda umožňuje Nórsku voľný pohyb priemyslových tovarov, služieb, kapitálu a osôb na teritóriu všetkých krajín „Dohody o európskom hospodárskom priestore“.⁴⁴

Prostredníctvom EHP sa Nórska dotýka aj väčšina legislatívy EÚ s jednotlivými výnimkami v oblasti rybolovu, poľnohospodárstva a ekológie. Nórsko teda musí legislatívu EU prijímať za vlastnú, ale nemôže sa aktívne podieľať na jej tvorbe. V rámci EFTA uzatvára Nórsko zmluvy o voľnom obchode a dohody o spolupráci s tretími krajinami. Existujúce zmluvy sú pravidelne revidované v súlade s vývojom v oblastiach technických špecifikácií, autorskej ochrany, služieb a investícií.⁴⁵ Vidíme, že odpoveď na druhú výskumnú otázku je kladná. Áno, Nórsko môže existovať samostatne aj v prípade silnej a prosperujúcej Únie.

Na záver tejto kapitoly zhodnotíme druhú hypotézu - "silná EÚ dokáže lepšie diverzifikovať svoje surovinové zdroje a aj silnejšie vynucovať nórsky vstup do

---

⁴³ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.222-226.

⁴⁴ Norway's free trade agreements. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.regjeringen.no/en/dep/nhd/selected-topics/freetrade.html?id=438741>](http://www.regjeringen.no/en/dep/nhd/selected-topics/freetrade.html?id=438741).

EÚ, ale aj napriek tomu Nórsko dokáže ekonomicky prosperovať bez EÚ." Aj táto hypotéza sa potvrdila. Pri analýze tejto hypotézy som predpokladal vzťah medzi schopnosťou EÚ diverzifikovať surovinové zdroje a nórskou prosperitou. Nóri pokrývajú vlastnú energetickú spotrebu z obnoviteľných zdrojov a získané nerastné suroviny môžu exportovať. Nedotkla sa ich ani výrazne kríza v 90. rokoch a aj v posledných rokoch sa s krízou vyrovnali výborne. Od roku 2007 do roku 2011 nórsky HDP rástol každý rok s výnimkou roku 2009, keď zaznamenal pokles 1,5 percenta. Tento pokles zapríčinil strmý pád cien ropy na začiatku roku 2009. Pretože jedným z atribútov nórskej prosperity je jej schopnosť exportovať prakticky všetku ropu a zemný plyn. Hlavnými odberateľmi týchto surovín sú krajiny EÚ. Vzhľadom na predpoklad znižujúcich sa celosvetových zásob týchto nerastných surovín, som predpokladal aj rast ich ceny a teda nórsku prosperitu.

---

⁴⁵ Norsko: Zahraniční obchod země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/).

4. Nórsko v EHP a ZEÚ

Nórsky vzťah k procesu európskej integrácie je možné charakterizovať ako jeden z najskeptickejších. A to predovšetkým vďaka tomu, že Nóri už dvakrát v referende zamietli vstup najskôr do ES a neskôr aj do EÚ. Nórsko sa tiež vďaka tomu zdá byť určitou anomáliou v Európe. Pretože táto krajina je úzko zviazaná s Európou, s EÚ a jej inštitúciami, zapája sa do činností európskych organizácií, a aj napriek tomu odmieta plné členstvo v Európskej únii. Otázka členstva Nórska v EÚ sa opäť otvorila v roku 1999 a bola skúmaná všetkými stranami, vzhľadom k voľbám v roku 2001. Toto všetko sa odohrávalo v nadväznosti na Zmluvu o Európskom hospodárskom priestore (European Economic Area - EEA), ktorá začala platiť v roku 1994. Ďalej k tomu prispel aj rozvoj EÚ, koniec studenej vojny a v tom období veľmi očakávané rozšírenie EÚ o krajiny strednej a východnej Európy. Diskusie v Nórsku sa opäť začali pri neúspešnom prijatí Ústavnej zmluvy pre Európu a problémoch okolo ratifikácie Lisabonskej zmluvy.⁴⁶ Argumentmi na nórskej pôde sú ekonomické dopady vstupu do EÚ (najmä v súčasnej dobe ekonomickej krízy) a tiež politické dôsledky. Politický argument pri nórskejších kampaniach a diskusiách prevažuje.

V mnohých ďalších ohľadoch sa nám ponúka porovnanie s Islandom alebo Švajčiarskom. Ale v skutočnosti ani jedna zo spomenutých krajín nám nemôže v plnej miere slúžiť ako podklad pre porovnanie. Island požiadal o členstvo v EÚ a EÚ oficiálne odsúhlasila, že s ním môže jednať vo februári 2010. Európska komisia dala Islandu štatút oficiálneho kandidáta. Island je ale v oblasti severskej spolupráce dosť v pozadí. Vo Švajčiarsku teraz nie je dostatočná politická ochota vážne uvažovať o členstve v EÚ. V 90. rokoch bolo Švajčiarsko oficiálnym kandidátom na vstup a dokonca aj začal prístupový proces screeningom jednotlivých kapitol, ale potom sa zmenila vláda a Švajčiarsko samo stiahlo svoju kandidatúru (podobne ako Malta v 90. rokoch). S Nórskom majú ale spoločné to, že sú jedným z posledných členov EFTA. EFTA v súčasnej dobe tvorí Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko. Krajiny EFTA hľadajú určitý preferenčný prístup na spoločný trh EÚ. Nórsko je ale v

porovnaní so všetkými týmito krajinami najďalej. Väčšina nórskeho exportu smeruje do krajín EÚ, toto číslo sa dlhodobo pohybuje okolo 80 %, podobné štatistiky vykazuje aj nórsky import. To nám dokazujú aj údaje zverejňované Nórsnym štatistickým úradom.⁴⁷

Odmietnutie vstupu v referendách neznamenal, že by Nórsko prerušilo všetky vzťahy s EÚ, toto odmietnutie malo práve opačný efekt. Nórsko je členom niekoľkých európskych organizácií, spolu so štátmi EÚ a EÚ samotnou, na ktorej je tiež ekonomicky značne závislé. Nórsko sa snaží tiež s EÚ spolupracovať a aj vďaka tomu býva častokrát charakterizované ako nečlenský štát vnútri Únie. Najčastejšie diskutovaným zapojením Nórska do EÚ je práve Zmluva o EHP, ďalej Schengenská zmluva a tiež pôsobenie Nórska ako pridruženého člena Západoeurópskej únie (West European Union) až do jej zániku v roku 2010.⁴⁸

4.1 Zmluva o Európskom hospodárskom priestore (EHP)

Nórsko je členom EHP od roku 1994. Myšlienka EHP, ktorá vznikla pri Jednotnom európskom akte (JEA) vytvorila jednotný európsky trh. Štáty EFTA, teda okrem Švajčiarska, súhlasili s prístupom na tento trh a ako protihodnotu umožnili štátom EÚ prístup na svoj trh. Platia tu štyri slobody pohybu: sloboda pohybu tovaru, služieb, ľudí a kapitálu, ktoré svojimi direktívami regulovala EÚ. Ďalej sa Nórsko podieľalo na viac než tridsiatich programoch v ôsmich oblastiach. Nórsku sa tak podarilo preniknúť s priemyselnými výrobkami na európsky trh a zároveň si aj naďalej mohlo chrániť svoje poľnohospodárstvo a rybolov. Pokiaľ sa jedná o nariadenia a smernice EÚ, tak Nórsko, Island a Lichtenštajnsko nerealizovali len 9 % týchto nariadení, na rozdiel od krajín EÚ, kde bol počet nerealizovaných predpisov 12,8 %.⁴⁹ Tento nízky počet nerealizovaných smerníc a nariadení súvisí predovšetkým s tým, že sa Nórsko

---

⁴⁶ MOURITZEN, H.: The geopolitics of Euro-Atlantic integration. 1. vyd. Londýn: Routledge, 2005, str.23-35.

⁴⁷ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.275-281.

⁴⁸ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.22-25.

môže podieľať na ich vytváraní. EHP má na tieto prípady tiež špeciálne inštitúcie, napríklad Výbor Európskeho hospodárskeho priestoru, ktorý má pomáhať zladzovať postoje EÚ a nórskej vlády, ďalej má tiež pomáhať začleňovať legislatívu EÚ do národného právneho systému. Aj napriek týmto zhodám tu boli pre Nórsko dve smernice, ktoré nebolo ochotné akceptovať. Jednalo sa o „plynovú smernicu“ a smernicu týkajúcu sa umelých prísad v jedle. Nakoniec nórsky parlament Storting implementoval obe tieto smernice do svojho právneho poriadku. Na realizáciu týchto smerníc nedohliada samotná EÚ, ale túto funkciu plní ESA - European Supervisory Agency a dvor EFTA.

Oponenti tejto zmluvy tvrdia, že je Nórsko pomocou tejto zmluvy Európskou úniou regulované rovnako, ako jej členovia, a tým je ohrozená nórska suverenita. Práve otázka suverenity bola jedným z hlavných dôvodov odmietnutia nórskeho členstva v EÚ. Preto odporcovia EHP tvrdia, že je týmto porušované rozhodnutie voličov v referende. V tomto smere dáva oponentom za pravdu aj veľa nestranných expertov a tvrdia spolu s nimi, že EHP je ako miešanie oleja a octu, keď je dosiahnutie uspokojivého výsledku nemožné. aj ústavní právnici sa zhodujú na tom, že nórska sloboda nie je väčšia, ako keby bolo Nórsko členom EÚ. Najväčší problém vo vzťahu k EHP sa teda týka smerníc. Nórsko má síce možnosť podieľať sa na ich príprave, ale nemôže už zasahovať do schvaľovacieho procesu, a teda nemôže ovplyvňovať ich finálnu podobu. Navyše ani Výbor EHP nemá žiadne právomoci, ktoré by mu umožňovali navrhovať zmeny smerníc, a má právo ich len zamietnuť. okrem toho každá krajina EFTA má právo veta, na akúkoľvek smernicu, nie je ale jasné čo by sa stalo, pokiaľ by svojho veta tieto krajiny využili. Doposiaľ k tomu žiadna z nich neprikročila.⁵⁰

4.2 Schengenský priestor a Západoeurópska únia (ZEÚ)

Nórsky prístup k Schengenskej zmluve bol motivovaný snahou chrániť tzv. Nordic-passport-free-zone existujúci od roku 1956. Severskí predsedovia vlád

⁴⁹ Norway's free trade agreements. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.regjeringen.no/en/dep/nhd/selected-topics/freetrade.html?id=438741>>.

⁵⁰ INGEBRITSEN CH.: The Nordic States and European Unity. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, str.22-26.

sa rozhodli v máji 1995 o pripojení k Schengenskej zmluve a k 1. máju 1996 získali status pozorovateľov. „Schengen“ fungoval ako oddelený program spolupráce medzi členskými krajinami do roku 1999. Postupne ale dochádzalo k jeho integrácii, preto bola nutná zmena nórskeho postoja. V súčasnej dobe je teda Nórsko na rozdiel od niektorých členských štátov EÚ členom Schengenu. Členmi Schengenu sú aj Island a Švajčiarsko. V porovnaní s nimi napríklad Veľká Británia a Írsko ako členovia EÚ, ktorí majú spoločnú pasovú úniu, ktorá sa vzťahuje na celý Commonwealth členmi Schengenského priestoru zatiaľ nie sú. Nórsko bolo ďalej aj pridruženým členom ZEÚ už od roku 1992 až po jej zánik v roku 2010.

5. Ďalšie väzby na EÚ a podpora členstva jednotlivých strán

Súčasná aj budúca spolupráca je z veľkej miery závislá na postoji politických strán a ich záujmoch. Preto napojenie na EÚ podporujú predovšetkým tie strany, ktoré uprednostňujú aj členstvo Nórska v EÚ. Okrem vyššie uvedených väzieb na EÚ, sú tu aj ďalšie oblasti spoločnej spolupráce. Jedná sa napríklad o obchodné a zamestnanecké únie, ktoré sú členmi európskych organizácií so sídlom v Bruseli. Pozície a názory politických strán sú dôležitým faktorom vplývajúcim na verejnú mienku, preto nám táto kapitola pomôže pri analýze verejnej mienky a odpovediach na druhú výskumnú otázku práce.

Okrem toho aj jednotlivé nórske strany sú členmi európskych strán. Nórska strana práce „DNA“ je členom Strany európskych socialistov „PES“, Konzervatívci „H“ a Kresťanská ľudová strana „KrF“ sú členmi Európskej ľudovej strany „EPP“. Liberáli „V“ sú členmi Európskej liberálnej strany „ELDR“. Z relevantných nórskejších strán v európskych stranách nie sú združené strany „SP“, „SV“ a „FrP“.

Ale pokiaľ by sme si položili otázku, či budú nórski voliči niekedy v budúcnosti opäť rozhodovať o pristúpení k EÚ, tak nám nezostáva odpovedať nič iné ako áno. Ale kedy sa tak stane a aký môžeme očakávať výsledok je v súčasnej dobe značne nejasné. Pretože tí, ktorí sa podieľajú na ovplyvňovaní tejto otázky najviac, teda politické strany, sa snažia riadiť základným inštinktom, teda inštinktom prežiť. Pokiaľ ide o ich politickú orientáciu, tak stále zostáva nemennou skutočnosťou, že otázka EÚ má len malý vplyv na pravo-ľavé členenie strán podľa ich orientácie.⁵¹

Pri štúdiu nórskejších strán a ich pohľadu na vstup Nórska do EÚ je dôležité ukázať si aké zloženie má nórsky parlament a koľko mandátov jednotlivé strany

---

⁵¹ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>>.

majú. Týmto pohľadom zistíme ich relevanciu pri rozhodovaní o vstupe do EÚ. Užitočným nástrojom pre nás je aj porovnanie zloženia nórskeho parlamentu v rokoch 2005 a 2009. V súlade s nórskou ústavou sa dňa 14. 9. 2009 uskutočnili riadne parlamentné voľby, ktorých výsledok bol nasledujúci:

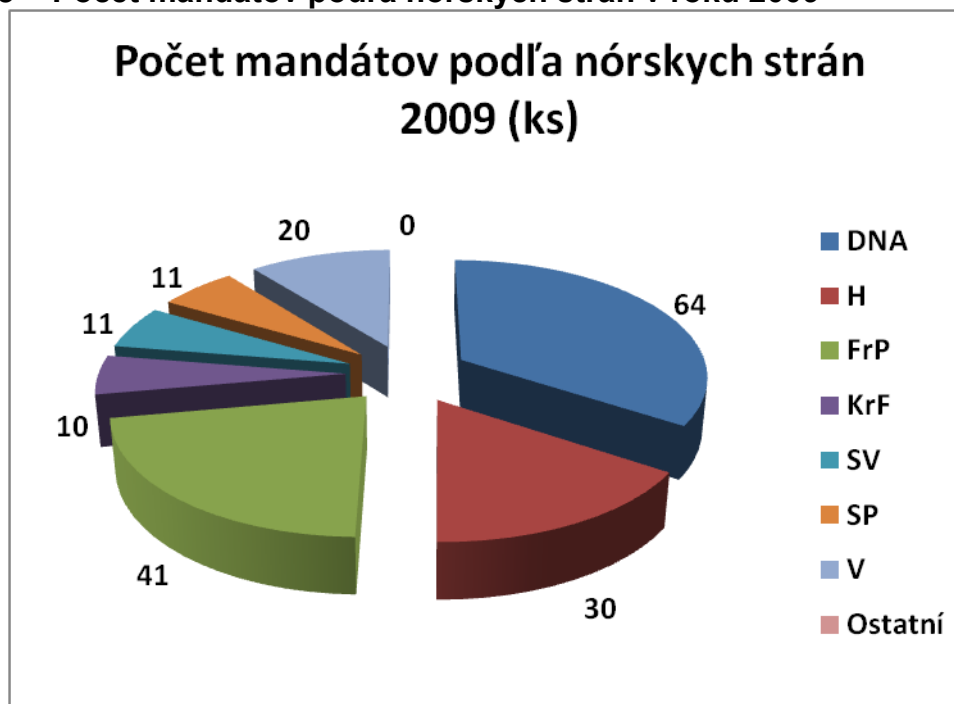
Tabuľka 1 - Výsledky nórskeho parlamentných volieb v roku 2009

Politické strany	Výsledok volieb 2009 (v %)	Počet mandátov 2009 (ks)
Nórska strana práce (DNA)	35,6	64
Konzervatívna strana (H)	17	30
Strana pokroku (FrP)	22,7	41
Kresťanská ľudová strana (KrF)	5,3	10
Ľavicová socialistická strana (SV)	6,3	11
Strana stredu (SP)	6,5	11
Liberálna strana (V)	4	20
Ostatné strany	2,6	0

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě?

Ako už vidíme v tabuľke, žiadna zo strán nedosiahla v roku 2009 výraznú väčšinu v nórskom parlamente a teda strany boli odkázané na koalíčné vyjednávanie. Ich silnou stránkou je pragmatizmus a prispôsobovanie sa priraniam voličov. Pohľad na graf nám ešte lepšie umožňuje predstaviť si zloženie nórskeho parlamentu podľa získaných mandátov:

Graf 3 - Počet mandátov podľa nórskeho strán v roku 2009

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě?

Pri pohľade na graf vidíme značnú fragmentáciu politickej scény v Nórsku. A nielen vo vzťahu k Európskej únii. Rastúca podpora Liberálnej strany v kombinácii so slabnúcou prevahou Nórskej strany práce sú určitým zrkadlom spoločnosti. DNA tiež podporuje liberálne myšlienky a aj preto sa voči nej zmáha vlna kritiky spojená najmä s prístahovaleckou a sociálnou politikou.

5.1 Strana stredy - Senterpartiet „SP“

Táto strana je asi najviac proti členstvu v EÚ. Dôvodov prečo odmieta členstvo je viacero. SP tvrdí, že najdôležitejšie globálne problémy sa nebudú riešiť na úrovni EÚ, ale na úrovni OSN. SP sa bojí, že sa z EÚ stane federácia a tým dôjde ku vzdialeniu vládnuccich elít bežnému občanovi. Kritizuje demokratický deficit v niektorých inštitúciách EÚ. Štáty strednej a východnej Európy podľa SP spomaľujú rozvoj EÚ. A na záver tohto vymenovávania dôvodov, pre SP prehlbovanie integrácie znamená, že členstvo už nie je pre Nórsko tak atraktívne. Po preskúmaní EHP došla strana tiež k záveru, že zosilnel negatívny dopad EÚ na Nórsko a dochádza tak k centralizácii a supranacionalizácii, a preto je strana SP aj naďalej zásadne proti členstvu v EÚ.

Ich antieurópsky postoj ďalej zosilnilo vytváranie Ústavnej zmluvy pre Európu a proces prijímania Lisabonskej zmluvy.⁵²

5.2 Ľavicová socialistická strana - SocialistiskVenstreparti „SV“

Ani táto strana nie typicky proeurópska. SV podáva niektoré argumenty podobné ako SP, ale Ľavicová socialistická strana súhlasí so supranacionalizáciou. Aj napriek tomu oblasť práce v EÚ nie je v súlade s SV prioritami a jej volebným programom. Tým je najmä ochrana životného prostredia a plná zamestnanosť. Súčasný stav považuje SV za lepšie ako plnohodnotné členstvo Nórska v EÚ.

5.3 Liberálna strana - Venstre „V“

Pri Liberálnej strane je potrebné brať ohľad aj na to, že stále trpí traumou z rozštiepenia strany v roku 1972 a ďalšie napätie a konfliktné témy by viedli prakticky k likvidácii tejto strany. Liberálna strana súčasný stav považuje za vyhovujúci, pretože pre členstvo nie je v populácii dostatok podpory. Debata o členstve podľa Venstre môže začať, pokiaľ sa to bude javiť za nutné. Liberáli teda nie sú výhradne proti EÚ a sú pragmaticky ochotní potom zvážiť svoj súčasný postoj. Liberálna strany, Kresťanská ľudová strana a Ľavicová socialistická strana vo voľbách v roku 2009 oproti roku 2005 stratili. Liberálna strana najviac. Aj preto sa Liberálna strana v súčasnej dobe nevenuje primárne náročnej európskej otázke, ale skôr zastaveniu pádu straníckych preferencií a úpadku strany. To nám dokumentuje nasledujúca tabuľka:

---

⁵² ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>>.

Tabuľka 2 - Výsledok nórskeho parlamentných volieb v rokoch 2005

Politické strany	Výsledok volieb 2005 (v %)	Počet mandátov 2005 (ks)	Zmena oproti roku 2009 (v %)	Zmena oproti roku 2009 (mandáty)
Nórska strana práce (DNA)	32,7	61	-2,9	-3
Konzervatívna strana (H)	14,1	23	-2,9	-7
Strana pokroku (FrP)	22	38	-0,7	-3
Kresťanská ľudová strana (KrF)	6,8	11	1,5	1
Ľavicová socialistická strana (SV)	8,8	15	2,5	4
Strana stredú (SP)	6,5	11	0	0
Liberálna strana (V)	6	28	2	8
Ostatné strany	3,1	0	0,5	0

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě?

v tejto tabuľke vidíme zmeny, aké zaznamenali politické strany v Nórsku v posledných dvoch parlamentných voľbách. Najväčší prepad mala Konzervatívna strana a tiež DNA a Strana pokroku, teda najväčšie strany. Ich prepady kompenzoval nárast hlasov pre menšie strany, vedený Liberálnou stranou, ktorá sa postupne vracia na stratené pozície z minulosti.

5.4 Kresťanská ľudová strana - KristeligFolkeparti „KrF“

Kresťanská ľudová strana má na Európsku úniu podobný pohľad ako Liberálna strana. Zastávajú názor, že členstvo v EÚ nemá pre Nórsko zmysel, pokiaľ je Európsky hospodársky priestor vyhovujúcou platformou. KrF sa na rozdiel od

SP zásadne nestavia proti členstvu v Únii. SP si nevie predstaviť Nórsko v EÚ, KrF a Liberáli sú ochotní za určitých podmienok diskutovať o budúcom možnom členstve Nórska v EÚ. Ich zásadnou podmienkou je to, aby prípadné členstvo bolo prijaté v referende nóorskymi občanmi. Toto je typický znak nóorských strán, neistota spojená s verejnou mienkou a jemný alibizmus vo vzťahu k tejto otázke. Strany teda netvorí v krajine európske témy, ale prispôsobujú sa požiadavkám verejnosti.

5.5 Konzervatívna strana – Høyre „H“

Konzervatívci sú najaktívnejší zástancovia členstva Nórska v EÚ, hlavne vďaka pozitívnym skúsenostiam s EHP. Preto členstvo presadzujú ako výhodnejšiu variantu. Snaženie sa o členstvo v EÚ tiež môžeme ľahko nájsť v ich volebnom programe, ktorý vyznieva výrazne proeurópsky. Høyre dáva dokonca prednosť európskej integrácii pred severskou spoluprácou, čo sa najvýraznejšie prejavilo v prípade realizácie plánu NORDØK. Strana Høyre ale samotná nemá dostatočný potenciál na to, aby mohla utvoriť aspoň menšinovú vládu, a preto, pokiaľ sa chce podieľať na vládnutí, musí u nej ustúpiť otázka členstva v EÚ dočasne bokom. Spomedzi všetkých nóorských strán Konzervatívci najviac presadzujú myšlienku EÚ a nečakajú len pragmaticky na hlas verejnej mienky.

5.6 Strana pokroku - Fremskrittspartiet „FrP“

Táto strana je v otázke členstva Nórska v EÚ vnútorne rozdelená. V roku 1994 oficiálne podporovala vstup Nórska do EÚ a táto jej aktivita ju skoro priviedla k straníckemu zániku. V roku 2001 Strana pokroku zažila tiež veľké otrasy, vzhľadom k personálnym ťahaniciam vnútri strany, preto je otázka EÚ tým posledným čo strana v súčasnosti potrebuje. Dnes sa stavia k otázke členstva v EÚ neutrálne. Členstvo v EÚ nie je, podľa FrP, na aktuálnom dennom poriadku, pokiaľ sa nezmení súčasné ladenie spoločnosti a verejná mienka. Výkonný výbor a národný výbor tejto strany sa tiež uzniesli na tom, že existuje síce dobrý

dôvod pre členstvo v EÚ, ale o tomto členstve by nemali rozhodovať strany, ale nórski voliči v referende.⁵³

5.7 Nórska strana práce - *Det Norske Arbeidparti „DNA“*

Nórska strana práce je rozdelená od vedenia až po priaznivcov pre a proti, a toto delenie sa tiahne všetkými jej štruktúrami. Aj napriek tomu vedení DNA podporuje členstvo Nórska v EÚ. Vnútri strany existuje silná opozícia proti tomuto oficiálnemu postoju vedenia, ktorá sa výrazne prejavila napríklad v roku 2001.

Vnútorne sa strana ale vyvíjala a je tu zrejme zmena, pretože po odmietnutí členstva v roku 1994 vláda neodstúpila tak ako v roku 1972. Táto vláda pokračovala ďalej vo vládnutí až do konca volebného obdobia, teda až do ďalších volieb v roku 1997. Zmena v strane je zrejme aj z toho pohľadu, že napríklad prehlásenie Torbjørna Jaglanda, bývalého ministra zahraničných vecí na celoštátnom zjazde strany bolo zamerané na potrebu zmeny postoja k členstvu, aby sa tak zvýšil priestor na manévrovanie strany. Vedenie strany sa vtedy tiež uznieslo na tom, že strana požiadala znovu o členstvo v EÚ, najskôr však v rokoch 2005 - 2006, za predpokladu, že bude mať toto členstvo dostatočnú podporu medzi ľuďmi. Doposiaľ sa tak ale nestalo a to predovšetkým vďaka nedostatočnej podpore členstva Nórska v EÚ medzi nórskou populáciou. Aj napriek tomu je otázka nórskeho členstva vnútri Nórskej strany práce, ale aj medzi radovými občanmi stále aktuálna.

5.8 Nórske vlády a zhodnotenie hypotézy

Zaujímavým doplnením pohľadu na nórske parlamentné strany a ich pohľad na vstup Nórska do EÚ je prehľad nórskeho vlády po druhej svetovej vojne. pozoruhodné je sledovať najmä opakujúce sa typy koalícií a ich variácie a tiež

---

⁵³ Nórska evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>](http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm).

rýchle zmeny vlád v obdobiach predmetných referend o vstupe Nórska do EÚ. To nám len potvrdzuje zistenie, že táto otázka je pre Nórov veľmi citlivá a vyvoláva turbulencie na politickej scéne. Predmetný prehľad je v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 3 - Prehľad nórskeho vlády a premiérov 1945-2013

Vláda od	Vláda do	Premiér	Zloženie vlády
1945	1945	Einar Gerhardsen	"DNA", "H", "V", Agrárna strana, Komunistická strana
1945	1951	Einar Gerhardsen	"DNA"
1951	1955	Oscar Torp	"DNA"
1955	1963	Einar Gerhardsen	"DNA"
1963	1963	John Lyng	"H", "SP", "KrF", "V"
1963	1965	Einar Gerhardsen	"DNA"
1965	1971	Per Borten	"H", "V", "SP", "KrF"
1971	1972	Trygve Bratteli	"DNA"
1972	1973	Lars Korvald	"SP", "KrF", "V"
1973	1976	Trygve Bratteli	"DNA"
1976	1981	Odvar Nordli	"DNA"
1981	1981	Gro Harlem Brundtland	"DNA"
1981	1983	Kåre Willoch	"H"
1983	1986	Kåre Willoch	"H", "KrF", "SP"
1986	1989	Gro Harlem Brundtland	"DNA"
1989	1990	Jan P. Syse	"H", "KrF", "SP"
1990	1996	Gro Harlem Brundtland	"DNA"
1996	1997	Thorbjørn Jagland	"DNA"
1997	2000	Kjell Magne Bondevik	"KrF", "SP", "V"

2000	2001	Jens Stoltenberg	"DNA"
2001	2005	Kjell Magne Bondevik	"H", "KrF", "V"
2005	2009	Jens Stoltenberg	"DNA", "SV", "SP"
2009	2013	Jens Stoltenberg	"DNA", "SV", "SP"

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě?

V tabuľke vidíme prehľad nórskeho vládnutia a premiérov od roku 1945 až do súčasnosti. Vidíme, že najčastejšie v Nórsku vládla DNA ako klasická sociálne demokratická strana. Jej postupné oslabovanie je zreteľné z faktu, že keď v minulosti vládla samostatne, dnes vytvára koalíčné väčšiny. Jej prirodzeným opozičným blokom je blok vedený Konzervatívnou stranou. Nemôžeme určiť sto percentne preferencie týchto strán k vstupu do EÚ. Tabuľka a posledné úvahy nám ukazujú na rastúcu fragmentáciu nórskej politickej scény a jemnú radikalizáciu obyvateľstva. Najmä vo vzťahu k imigrantom. Príkladom je aj súčasný proces s teroristom Breivikom. Nórska populácia odsudzuje násilie ale vo vzťahu k ústrednej myšlienke procesu, silnejšej národnej vzájomnosti a limitom pre prisťahovalcov Nóri až tak liberálni nie sú. V súčasnosti je väčšina Nórov proti prípadnému vstupu Nórska do EÚ.⁵⁴ Situácia je dokonca ešte horšia ako výsledky dvoch neúspešných referend. Strany sa otázku členstva boja otvárať lebo ich robí zraniteľnými a teda klesá aj mediálny priestor, ktorý by táto otázka potrebovala. Vo svetle analýzy tejto práce vidíme nereálne, aby nórska verejnosť v najbližších rokoch zmenila svoj pohľad na vstup do EÚ.

Na záver tejto kapitoly zhodnotím aj poslednú tretiu hypotézu - "Nóri vítajú zblížovanie s EÚ, ale nemajú veľký záujem deliť sa o svoj sociálny nadštandard". Táto tretia hypotéza sa potvrdila. Nóri sa nechcú deliť o sociálny nadštandard. Túto hypotézu som analyzoval najmä na podklade mojich

⁵⁴ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).

praktických skúseností so životom v Nórsku.⁵⁵ Nórsko je ochotné podieľať sa na podpore chudobnejších krajín, ale už aj teraz dáva veľké množstvo finančných prostriedkov krajinám EÚ.⁵⁶ Nóri, vidiaci dôsledky krízy nechcú dotovať život na dlh južanských a iných zadlžujúcich sa krajín. Nóri chcú spolupracovať s EÚ, sú súčasťou EHP, Schengenu, podporujú myšlienky SZBP, ale vzhľadom na svoju historickú túžbu po nezávislosti, si chránia svoju nezávislosť. Často aj za cenu menej racionálnych rozhodnutí. V súčasnej dobe ale vidíme, že by ani prípadný vstup Nórska do EÚ nebol pre Nórov plne racionálnym krokom.

---

⁵⁵ BLIDBERG K.: Just Good Friends. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, str.1-4.

⁵⁶ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).

6. Výhody a nevýhody nórskeho vstupu do EÚ v nadväznosti na výskumné otázky

6.1 Výhody a nevýhody nórskeho vstupu

Keď analyzujeme výhody nórskeho vstupu do Európskej únie, nachádzame výhody pre Nórsko, pre EÚ a tiež spoločné synergie a výhody. Praktickou výhodou je, že je Nórsko súčasťou EHP a teda už implementovalo veľa potrebných legislatívnych a administratívnych pravidiel a zmien. Účasť na EHP je ale dvojsečná. Na jednej strane priblížila Nórsko Únii a na druhej strane Nórsku ukázala, že môže čerpať benefity EÚ, napríklad využívanie štyroch slobôd - slobody pohybu tovarov, služieb, kapitálu a osôb, aj bez priamej účasti v EÚ. Zmluva o Európskom hospodárskom priestore zabezpečuje dostatok priestoru pre manévrowanie pri vzájomnom zakladaní obchodných spoločností, pri verejnom obstarávaní a iných aktivitách.⁵⁷

Nórsko už využíva aj druhý veľký benefit, ktorý EÚ priniesla. Jedná sa o už podpísaný Schengenský priestor. Takúto výhodu má okrem členských krajín EÚ a Nórska už len Island. Schengen je dôležitým plusom, ktorý Nóri už využívajú.⁵⁸ Členstvo v Únii by im prinieslo viac možností ako meniť samotnú Schengenskú zmluvu. Nórsko je politicky nadviazané na druhý pilier EÚ, teda na "Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku - SZBP". Nóri sa na nej prakticky podieľajú a spolupracujú. Vstupom do Únie by Nórsko získalo väčší vplyv na rozhodovanie o SZBP, na druhej strane by stratilo veľkú časť svojho zahraničnopolitického manévrovacieho priestoru.⁵⁹

Vzájomné prepojenie a závislosť ekonomík EÚ a Nórska sú zjavné a vidieť toto prepojenie aj na poli medzinárodného obchodu. Viac ako 80 % nórskeho exportu smeruje do EÚ, a minimálne 65 % dovozu do Nórska prichádza z EÚ

⁵⁷ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.166-170.

⁵⁸ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>>.

krajín. Jedná sa najmä o Švédsko, Nemecko a Veľkú Britániu. V tejto oblasti by vďaka EHP už vstup Nórska do EÚ veľké benefity nikomu neprinesol. Nóri sa boja, že by ich vstupom do Únie došlo k prerozdeleniu finančných prostriedkov získaných z predaja ropy a plynu a k podpore chudobnejšieho juhu a východu Európy. Súčasná neistá situácia na svetových trhoch a hroziace bankroty juhoeurópskych ekonomík im dávajú za pravdu. Menová únia bez doriešenia fiškálnych otázok je zaujímavý projekt, ale najmä v období prosperity. Mnohí svetoví analytici varujú a hrozia, že veritelia juhoeurópskych krajín, najmä Grécka, už svoje peniaze nikdy neuvidia, a tieto sa stratia v spleti vymazávania dlhov a nových pôžičiek. Nórsko chce o svojich fiškálnych a menových otázkach rozhodovať samo. Nový trend EÚ je nevyhnutná fiškálna harmonizácia. Tá je v súčasnej dobe pre Nórov neprijateľná.

Keď výhody zosumarizujeme, prvou a najväčšou nórskou výhodou po prípadnom vstupe do EÚ bude možnosť participovať na vytváraní legislatívnych návrhov v rámci EÚ. Nóri budú mať možnosť zastávať funkcie v aparáte a štruktúrach EÚ. Budú mať poslancov v Európskej parlamente a nebudú už v pozícii jednou nohou dnu a druhou von.⁶⁰ Nóri získajú priamu možnosť a kompetencie ovplyvňovať chod EÚ a riadiť teda dôležité vnútropolitické a zahraničnopolitické otázky. Nórsko by získalo aj v oblasti ochrany životného prostredia, pretože túto oblasť preferuje a mohlo by sa tak podieľať na nových európskych normách. Nóri by získali aj v oblasti konkurencieschopnosti. Vstup do EÚ by bol pre nich posilnením a preverením.⁶¹

Najťažšia by bola skúška v oblasti rybolovu a poľnohospodárstva, ktoré je v Nórsku stále silno dotované. Dokonca viac než poľnohospodári pôvodných pätnástich krajín EÚ. Práve silný poľnohospodársky protekcionizmus v Nórsku je jedným z dôvodov vyššej cenovej hladiny v porovnaní s EÚ. Nie je to ale

---

⁵⁹ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.260-267.

⁶⁰ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>](http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo).

⁶¹ DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004, str.24-26.

dôvod jediný. Ďalším je veľká kúpyschopnosť nórskeho obyvateľstva.⁶² Vysoké dotácie pre vidiek kritizuje aj EÚ a tvrdí, že bránia konkurencii preniknúť na nórske potravinový a poľnohospodársky trh. Je otázkou či by cenová hladina v Nórsku poklesla po prípadnom vstupe do EÚ. Myslím si, že by nepoklesla, pretože dopyt po potravinách je značný a životná úroveň vysoká. Zníženie subvencií by pomohlo firmám z EÚ predávať viac tovarov v Nórsku, ale tieto európske spoločnosti by sa rýchlo prispôbili na nórske ceny. Zaujímavý je pohľad na nórske makroekonomické ukazovatele v roku 2011. Nórske HDP vzrástlo aj napriek kríze oproti roku 2010 o 1,6 percenta, a dosiahlo úroveň 53300 USD na jedného obyvateľa vzhľadom na paritu kúpnej sily. Nórsko v tomto ukazovateli je ôsme na svete a tretie v Európe, hneď za Lichtenštajnskom a Luxemburskom. V roku 2011 bola inflácia 1,6 percenta a miera nezamestnanosti 3,3 percenta.

Nevýhodou pre Nórov môžu byť vynútené zmeny vo fungovaní ich monopolov, ako napríklad štátneho monopolu na alkohol (Švédci, ktorí sú na tom podobne problém s harmonizáciou ale nemali, predaj plynu a podobne. Nóri by sa museli prispôbiť plne normám Únie. Ďalším negatívom nórskeho vstupu do EÚ by mohlo byť riešenie plejády podpôr pre severské regióny. Mnohé dotácie a subvencie by mohli odporovať normám Európskej únie. Nórsko by tak muselo požadovať určité výnimky, alebo tieto dotácie zrušiť. Už v súčasnej dobe je nórska koruna silno naviazaná na euro. Každý otras sa snaží riešiť nórska centrálna banka. Prípadný vstup do EÚ a potom aj do eurozóny by Nórom otvoril cestu ku komplexnejším riešeniam.

6.2 Zhodnotenie výskumných otázok a hypotéz

V tejto podkapitole sa budem venovať praktickému zhodnoteniu práce, odpovediam na výskumné otázky a zhodnoteniu hypotéz. V práci som používal metodologický aparát, ktorý som už načrtol v úvode. Pri prvej výskumnej otázke to bola najmä metóda rozdielu, keď som analyzoval nórske postoj a postoje ďalších severských krajín oddelene. Pri ďalších výskumných otázkach som

---

⁶² NEUMANN, P. Spoločná zemедělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní

používal metódu komparatívnej štúdie pri posudzovaní ekonomickej sebestačnosti a verejnej mienky Nórov o vstupe do EÚ. Preto, aby som mohol túto komparatívnu štúdiu pri posudzovaní posledných dvoch hypotéz rozvinúť pomohol som si metódami zbierania informácií, a analytickými metódami.

Pri hľadaní odpovedí na druhú a tretiu výskumnú otázku som postupoval podľa kritérií, podľa ktorých ekonomickú situáciu krajín posudzujeme. Zameral som sa najmä na surovinové zdroje, minimálnu výšku dôchodku, priemernú mzdu, náklady na vzdelanie a náklady na zdravotnú starostlivosť. Pri štúdiu druhej nezávislej premennej - ekonomickej samostatnosti som posudzoval súhrn možností a obmedzení krajiny v medzinárodnom a vnútroštátnom obchode, najmä s dôrazom na diverzifikáciu odberateľských a dodávateľských vzťahov s ďalšími krajinami. Pri výskume poslednej výskumnej otázky som sa zameral na koncept verejnej mienky. Vychádzal som najmä z výsledkov referend a aktuálnych výsledkov prieskumov verejnej mienky v Nórsku voľne dostupných na internete.

Výskumné otázky - prehľad a odpovede:

1. Prečo Nórsko nevstúpilo do EÚ a Švédsko, Fínsko a Dánsko tak učinili?
Odpoveď: Dôvody tohto nórskeho rozhodnutia a rozhodnutí ostatných škandinávskych krajín sme popisovali a analyzovali v prvých dvoch kapitolách tejto práce. Najmä v kapitole o NORDØK systéme. Dánsko videlo výhody v exporte poľnohospodárskych produktov a tiež v možnosti sa širšie zapojiť do fungujúceho ES plánu. Švédsko videlo benefity najmä v možnosti exportu priemyselných výrobkov a tiež nechcelo stratiť kontakt s rozbehnutým vlakom, ktorý v 80. a 90. rokoch fungoval vynikajúco. Fínsko malo aj politický dôvod. Po páde ZSSR to bola šanca o začlenenie sa do západných štruktúr.⁶³ Nórsko tak urobila najmä kvôli ochrane svojho poľnohospodárskeho sektoru, rybolovu a tiež do značnej miery pre neprehľadné názory relevantných politických strán.

---

komparace. 1. vyd., Praha: Oeconomica, 2004, str.10-13.

⁶³ FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Fínsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).

Neskôr pribudol dôvod ekonomickej sebestačnosti a skutočnosť, že Nórom úplne postačuje EHP, ZEÚ a Schengenská zmluva.⁶⁴

2. Môže Nórsko ekonomicky existovať a prosperovať aj v prípade existencie silnej a zjednotenej EÚ?

Odpoveď: Po napísaní tejto práce som presvedčený, že môže. Podkladom preto túto odpoveď je predovšetkým tretia kapitola tejto práce. Nórsko je súčasťou EHP (do roku 2010 bolo súčasťou ZEÚ)⁶⁵ a ťaží výhody Schengenu. Vysoké percento jeho exportu aj importu smeruje do EÚ. Obchoduje najmä so Švédskom, ktoré by s ním obchodovalo aj keby bola EÚ silná a uzavretejšia, s Veľkou Britániou, ktorá by s ním rovnako obchodovala aj napriek rôznym scenárom, pretože nórsko-britský obchod bol vždy aktívny a Británia má záujem o komodity, ktoré Nóri predávajú.⁶⁶ Ďalším dôležitým partnerom je Nemecko, ktoré je motorom EÚ a jeho medzinárodný obchod je veľmi internacionalizovaný. Nemci avšak potrebujú nórsky plyn a tiež aj ropu, aby neboli závislý na dodávkach týchto surovín z Ruska.

Nórsko okrem toho tiež obchoduje s Amerikou a Čínou a príjmy z predaja ropy a plynu mu vytvárajú nadštandardné postavenie a silu na svetových trhoch.

3. Aká je verejná mienka vo vzťahu k vstupu do EÚ?

Odpoveď: V súčasnosti je väčšina Nórov proti prípadnému vstupu Nórska do EÚ.⁶⁷ Situácia je dokonca ešte horšia ako výsledky dvoch neúspešných referend. Politické strany sa túto otázku boja otvárať, pretože ňou zbytočne strácajú politické body. Pribudol počet odporcov vstupu a viacero bývalých podporovateľov je v súčasnej dobe v kategórii nerozhodnutých. Podkladom pre

⁶⁴ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.euractiv.sk/rozširovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-eu-vlastn-prineslo>](http://www.euractiv.sk/rozširovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-eu-vlastn-prineslo).

⁶⁵ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str..260-265.

⁶⁶ Norsko: Zahraniční obchod země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/).

⁶⁷ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).

túto odpoveď nám je tretia až piata kapitola tejto práce, kde sme túto výskumnú otázku analyzovali.⁶⁸

Hypotézy - prehľad a zhodnotenie:

1. Rozdielne rozhodnutie štátov podmienila rozdielna ekonomická situácia krajín a najmä prístup k strategickým surovinám.

Zhodnotenie: Táto hypotéza sa potvrdila, ale nie v celom rozsahu. Ekonomická situácia krajín a ich strategické suroviny sú silným argumentom, ale Dánsko, Švédsko či najmä Fínsko mali aj iné dôvody pre vstup do EÚ. Príkladom je práve Fínsko, ktoré po rokoch ruského a potom sovietskeho poručníctva a značného švédskeho vplyvu túžilo po nových obzoroch a EÚ bola pre Fínsko tým správnym krokom. Samozrejme, že nórske nerastné suroviny menia verejnú mienku v Nórsku a obyvatelia cítia značné ekonomické sebavedomie. Otázkou je, ako by s Nórskom otriasla tvrdšia finančná kríza a prepad cien ropy začiatkom roku 2009.

2. Silná EÚ dokáže lepšie diverzifikovať svoje surovinové zdroje a aj silnejšie vynucovať nórsky vstup do EÚ, ale aj napriek tomu Nórsko dokáže ekonomicky prosperovať bez EÚ.

Zhodnotenie: Pri tejto hypotéze som predpokladal vzťah medzi schopnosťou EÚ diverzifikovať surovinové zdroje a nórskou prosperitou. Pretože jedným z atribútov nórskej prosperity je jej schopnosť exportovať prakticky všetku ropu a zemný plyn. Hlavnými odberateľmi týchto surovín sú krajiny EÚ. Vzhľadom na predpoklad znižujúcich sa celosvetových zásob týchto nerastných surovín, som predpokladal aj rast ich ceny a teda nórsku prosperitu. Diverzifikácia, ktorá EÚ čaká je nielen ekonomická, ale aj bezpečnostná, pretože umožní EÚ slobodne postupovať a nezaväzovať sa. K tejto diverzifikácii EÚ Nórsko určite potrebuje. Do určitej miery EÚ postačujú vzťahy upravené EHP.⁶⁹

---

⁶⁸ Norská evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>](http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm).

⁶⁹ ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>](http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo).

Táto hypotéza sa nepotvrdila, vychádzam z tretej, piatej a šiestej kapitoly tejto práce. Silnejšia EÚ len ťažko môže vynútiť nórsky vstup do EÚ. Nórske obyvateľstvo má vysokú životnú úroveň a Nóri nemajú potrebu plne sa podieľať na problémoch, ktoré práve EÚ rieši. Tlakom na Nórsko a prostredníctvom nerastných surovín cesta Nórska do EÚ nevedie.⁷⁰ Po zhodnotení tejto práce vidím dve možnosti, ako by Nóri pristúpili na členstvo v EÚ.⁷¹

Prvou možnosťou je rapidná zmena verejnej mienky podmienená silným hospodárskym rastom a konkurencieschopnosťou krajín EÚ a druhou možnosťou je fatálny dopad globálnej krízy podobný roku 1929, keď by Nórska centrálna banka už nebola ochotná dotovať a spravovať prepady nórskej koruny NOK a v rámci synergického efektu by sa pridala k eurozóne.⁷² Jedná sa len o teoretický koncept, najmä v súčasných ekonomických podmienkach v EMÚ. Táto možnosť ale tiež nie je zárukou nórskeho vstupu, pretože vstup Nórska do eurozóny by mohol byť upravený podobne ako Schengen aj keď to zatiaľ zmluva neupravuje. Otázkou zostáva či by Nórsko podobnú výnimku dostalo.

Základnou možnosťou vstupu Nórska do EÚ je zmena verejnej mienky.

3. Nóri vítajú zblížovanie s EÚ, ale nemajú veľký záujem deliť sa o svoj sociálny nadštandard.

Zhodnotenie: Môj predpoklad, že členstvo Nórska v EÚ bude mať za následok delenie sa o sociálny nadštandard, mal byť založený na názoroch a verejnej mienke nórskeho obyvateľstva a tento predpoklad som v práci skúmal a dokazoval. Túto hypotézu som kreoval najmä na podklade mojich praktických skúseností so životom v Nórsku.⁷³

---

⁷⁰ Rekordní ztráta norského Vládního penzijního (ropného) fondu. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/norsko/ztrata-norsky-vladni-penzijnifond/1000790/52700/>>.

⁷¹ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.156-159.

⁷² VAŇO, V.: Nórska koruna sa voči euru prepadá. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.etrend.sk/firmy-atrhy/burzy-a-trhy/norska-koruna-sa-voci-euru-prepada/163710.html>>.

⁷³ BLIDBERG K.: Just Good Friends. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, str.1-4.

Táto hypotéza sa v praxi potvrdila. Nórsko je ochotné podieľať sa na podpore chudobnejších krajín, na regionálnej a kohéznej politike, však aj v súčasnosti dáva veľké množstvo finančných prostriedkov na pomoc týmto krajinám EÚ.⁷⁴ Nóri ale nechcú dotovať život na dlh južanských a iných zadlžujúcich sa krajín. Nóri vítajú spoluprácu s EÚ, sú súčasťou EHP, Schengenu, podporujú myšlienky SZBP. Aby bola táto hypotéza stopercentne naplnená, je potrebné spomenúť silný dôraz Nórov na národnú suverenitu (prvá a druhá kapitola tejto práce). Pre nórske obyvateľstvo je suverenita a národná zvrchovanosť veľmi dôležitá, aj vďaka nórskej histórii.⁷⁵

---

⁷⁴ ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>>.

⁷⁵ MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, str.267-270.

Záver

Pri písaní tejto práce som sa venoval trom výskumným otázkam a na ne nadväzujúcim trom hypotézam skúmajúcim Nórsko, nórsku politiku a nórsku verejnú mienku vo vzťahu k vstupu Nórska do Európskej únie. Všetky tri hypotézy sa potvrdili, aj keď nie všetky v plnom rozsahu. Zaoberal som sa vnútroštátnymi a medzinárodnými aspektmi integrácie Nórska do EÚ.

Práca je koncipovaná na historickom podklade, pohľade na nórske referendum a vývoji verejnej mienky. V práci som sa špeciálne venoval nórske politickým stranám a ich premenám a predovšetkým premenám ich pohľadu na Európsku úniu a nórske miesto v nej. Dôležité miesto pri písaní tejto práce dostala severská spolupráca ako platforma alternatívy k vstupu do Európskej únie a zároveň ako určitý predstupeň vstupu.

Každá severská krajina si v rámci severskej spolupráce našla sama svoje miesto a ciele. Dánsko chcelo prípravu na vstup do Únie a odbyť pre svoje poľnohospodárske produkty, Fínsko viac samostatnosti a možnosť odpútať sa od ZSSR, Švédsko zväčšenie trhu a odbyťisko pre priemyselné produkty a len Nórsko nemalo od začiatku jasný mandát. Nóri cítili historickú príslušnosť k severským krajinám a zároveň nechceli byť pozadu. Nórsko chcelo rásť a súčasne nechcelo plné členstvo. Otázka členstva tejto krajiny je zaujímavá z rôznych pohľadov a vidíme, že súčasný stav spolupráce medzi EÚ a Nórskom je rozvinutý.

Pri písaní práce som využil veľa znalostí a skúseností získaných z Nórska, čerpal som z kníh a publikácií, ktoré sú uvedené v zozname použitej literatúry. Výskumné otázky som analyzoval metódami uvedenými v úvode práce. Cieľ práce sa podarilo naplniť, odpovedal som tiež na výskumné otázky a overil hypotézy práce. Dospel som k výsledku, že v súčasnej dobe je nórsky vstup do Európskej únie nereálny, pretože pre neho nie sú dostatočné ekonomické dôvody a ani stimuly. Politické strany sa otázke vstupu do EÚ v Nórsku venujú menej ako v minulosti, pretože pre viaceré znamenala veľký pád preferencií a politické otrasy.

A na záver ani verejná mienka nie je naklonená vstupu do Európskej únie, ba práve naopak. Trend je opačný. Čoraz viac Nórov nechce vstup do EÚ a postačujú im súčasné benefity, ktoré im poskytuje EHP, Schengen a ďalšie formy európskej spolupráce.

Summary

This thesis is based on the historical base, a deep look at the Norwegian referendum results and public opinion development. We concentrated on three research questions and on three related hypotheses studying Norway history, Norwegian politics and the possibilities of Norwegian integration to the European union. We studied intrastate and also international aspects of this integration process.

The Nordic cooperation is very important for this research. This Nordic cooperation provided a platform for alternative economic cooperation and this cooperation is also a special first stage on the way to the EU. We fulfilled the thesis goals, we answered the research questions and we verified all three hypotheses. In conclusion, we think that Norwegian admission to the EU is unreal nowadays because there are non-sufficient economic and non-economic reasons and stimuli for that. Norwegian political parties are not interested in this topic because this topic is very risky. Moreover, Norwegian public opinion is against the full membership in the EU.

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 - Výsledky nórskeho parlamentných volieb v roku 2009	51
Tabuľka 2 - Výsledok nórskeho parlamentných volieb v rokoch 2005	54
Tabuľka 3 - Prehľad nórskeho vlád a premiérov 1945-2013.....	57

Zoznam grafov

Graf 1 - Výsledok 1. nórskeho referenda.....	33
Graf 2- Výsledok 2. nórskeho referenda.....	35
Graf 3 - Počet mandátov podľa nórskeho strán v roku 2009	52

Použitá literatura

Monografie

1. CIHELKOVÁ, E. Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. 1. vyd., Praha: C.H.BECK, 2003, ISBN 80-7179-804-5.
2. ABRHÁM, J., VOŠTA, M. Vybrané země EU: regionální disparity a komparace. Acta Oeconomica Pragensia. Č. 2 (2005), roč. 13, s. 222-231. ISSN 0572-3073.
3. BLIDBERG K.: Just Good Friends. 1. vyd. Oslo: FHFS, 1987, ISBN 99-08270-51-6.
4. CIHELKOVÁ, E., JAKŠ, J. a kol. Evropská integrace – Evropská unie. 1. vyd., Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0854-0.
5. DOSENRODE-LYNGE, S. Z.: The Nordic regions and the European Union. 1. vyd. Hampshire: Ashgate Publishing, Ltd., 2004. 224 s. ISBN 0-7546-3820-0.
6. DVOŘÁKOVÁ, V. a kol. Komparace politických systémů. 4. přeprac. vyd., Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0964-4.
7. FIALA, P.: Evropská unie. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, ISBN 80-732-5015-2.
8. GERBET, P. Budování Evropy. 1. vyd., Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0111-7.
9. HROCH, M. a kol.: Dějiny Norska, 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 340 s. ISBN 80-7106-407-6.
10. INGEBRITSEN CH.: The Nordic States and European Unity. 1. vyd. Ithaca: Cornell University, 1998, ISBN 0-8014-3484-X.
11. KAN, A. S.: Dějiny skandinávských zemí. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1983, 450 s.
12. KARPOVÁ, E. Rámcové srovnání vývoje ekonomik střední a východní Evropy s Rakouskem, Švédskem, Finskem, Řeckem. Současná Evropa a Česká republika. Č. 1 (2003), roč. 8, s. 47-66. ISSN 1211-4073.
13. KARPOVÁ, E. Švédsko po deseti letech členství v Evropské unii. Současná Evropa a Česká republika. Č. 2 (2005), roč. 10, s. 299-314. ISSN 1211-4073.

14. KEŘKOVSKÝ, M. 1944 – Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky. 1. vyd., Praha: Computer Press, 1999. ISBN 8072261967.
15. KÖNIG, P., LACINA, L. a kol. Rozpočet a politiky Evropské unie. 1. vyd. Praha: C.H.BECK, 2004. ISBN 80-7179-846-0.
16. KUČEROVÁ, I. Evropská unie: hospodářské politiky. 1. vyd., Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1212-7.
17. KUČEROVÁ, I. Komparativní pohled na členskou základnu EU. Aktuální otázky světové ekonomiky: řada studií. Č. 1 (2002). Praha: Vysoká škola ekonomická, 2002. ISBN 80-245-0406-5.
18. MAYEROVÁ C.: Komparativní politika Skandinávie a Středomoří. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-250-8.
19. MEZIHORÁK, F.: Evropanství a integrace. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2001, 127 s. ISBN 80-7182-155-1.
20. MILES L.: The European Union and the Nordic countries. 1. vyd. Londýn: Routledge, 1996, ISBN 0-415-12423-9.
21. MOURITZEN, H.: The geopolitics of Euro-Atlantic integration. 1. vyd. Londýn: Routledge, 2005, 272 s. ISBN 0-4152-828-02.
22. NEUMANN, P. Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace. 1. vyd., Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0814-1.
23. PLECHANOVÁ, B. Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření. 1. vyd., Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0800-6.
24. WOKOUN, R. Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0734-X.

Ďalšie zdroje

1. ČÁSTEK, M.: Co by Norsku přistoupení k EU vlastně přineslo? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www:](http://www.)

- <<http://www.euractiv.sk/rozsirovanie/analyza/co-by-norsku-pristoupeni-k-euvlastn-prineslo>>.
2. ČERMÁKOVÁ, M.: Proč má Norsko spíš negativní vztah k Evropě? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm>](http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0166.htm).
  3. Číselné údaje prebrané z Norsko: Ekonomická charakteristika země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000790/>](http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000790/).
  4. Čtvrtletní zpráva o ekonomicko-politickém vývoji v Norsku za 1. kvartál roku 2009. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://businessinfo.cz/cz/clanek/norsko/norsko-1q-2009-ekonomikapolitika/1000790/52681/>](http://businessinfo.cz/cz/clanek/norsko/norsko-1q-2009-ekonomikapolitika/1000790/52681/).
  5. EU and Norway reach agreement on fishing possibilities for 2009. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/2008/com08_92_en.htm>](http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/2008/com08_92_en.htm).
  6. FIALA, V.: Severská integrační disharmonie: Skandinávie vs. Finsko. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc>](http://veda.fsv.cuni.cz/doc/KonferenceRCS/pol_fiala.doc).
  7. Government Pension Fund – Global annual report 2008. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.nbim.no/upload/73979/nbim_annualreport08_rev.pdf>](http://www.nbim.no/upload/73979/nbim_annualreport08_rev.pdf).
  8. LACINA, J.: Norsko – vlastní cestou k prosperitě. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jl-norsko>](http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jl-norsko).
  9. MAŇKA, V.: Škandinávsky model – model pre Lisabon? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.euractiv.sk/socialisticka-skupina-manka/analyza/skandinavsky-model--model-prelisabon>](http://www.euractiv.sk/socialisticka-skupina-manka/analyza/skandinavsky-model--model-prelisabon).
  10. Nóri za rozšírenie EÚ zaplatia viac ako členovia únie. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z [www: <http://www.etrend.sk/ekonomika/europska-unia/nori-za-rozsirenie-eu-zaplatia-viac-akoclenovia-unie/30907.html>](http://www.etrend.sk/ekonomika/europska-unia/nori-za-rozsirenie-eu-zaplatia-viac-akoclenovia-unie/30907.html).

11. Norská evropská politika. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.noramb.cz/policy/europe/policy/policy.htm>>.
12. Norské hospodářství s plody moře. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.noramb.cz/policy/trade/marine/marine.htm>>.
13. Norské království. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.noramb.cz/facts/general/kingdom/norway.htm>>.
14. Norsko a mezinárodní obchod. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.noramb.cz/policy/trade/trade/general.htm>>.
15. Norsko v kostce. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.noramb.cz/facts/general/Norsko+v+kostce.htm>>.
16. Norsko, tajný člen EU. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.blisty.cz/2003/6/13/art14342.html>>.
17. Norsko: Ekonomická charakteristika země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000790/>>.
18. Norsko: finanční a daňový sektor. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskofinanci-a-danovy-sektor/5/1000790/>>.
19. Norsko: Zahraniční obchod země. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/norskozahranicni-obchod-zeme/6/1000790/>>.
20. Norway [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.oilgasarticles.com/categories/Oil-Gas-Countries/Norway/>>.
21. Norway. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/external_relations/norway/index_en.htm>.
22. Norway. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/no.html#Geo>>.
23. Norway's Fisheries: Healthy, Productive & Sustainable. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://www.nortrade.com/index.php?cmd=show_article&id=297>.

24. Norway's oil history in 5 minutes. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.regjeringen.no/en/dep/oed/Subject/Oil-and-Gas/Norways-oil-history-in-5-minutes.html?id=440538>>.
25. Norway's free trade agreements. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.regjeringen.no/en/dep/nhd/selected-topics/freetrade.html?id=438741>>.
26. Om Nei til EU. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://www.neitileu.no/organisasjon/om_nei_til_eu>.
27. Our Most Burning Challenges: Climate Change and Energy Security – Why and How The EU and Norway Care. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/about_mfa/minister-of-foreign-affairs-jonas-gahrs/Speeches-and-articles/2008/challenges_eu.html?id=501686>.
28. PEDERSEN, S. E.: Obrací se Skandinávie zády ke svému státu blahobytu? [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=563>.
29. Přehled norských dějin. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.norge.cz/fakta/prehled-norskychdejnin.html>>.
30. Rekordní ztráta norského Vládního penzijního (ropného) fondu. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/norsko/ztrata-norsky-vladni-penzijnifond/1000790/52700/>>.
31. SCHONWIESNER, R.: Od mája zdroje aj z Nórska, Islandu a Lichtenštajnska. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.etrend.sk/ekonomika/europska-unia/od-maja-zdroje-aj-z-norskaislandu-a-lichtenstajnska/33506.html>>.
32. STEJSKALOVÁ, K.: Referendum v Norsku. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <http://www.rozhlas.cz/evropskaunie/referenda/_zprava/76749>.
33. The EEA and Norway Grants. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.eu-norway.org/about/eeafinancial/49>>.
34. The petroleum sector – Norway's largest industry. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www:

<<http://www.npd.no/English/Produkter+og+tjenester/Publikasjoner/Faktaheftet/Faktaheftet+2007/Kapittel+1.htm>>.

35. VAŇO, V.: Nórska koruna sa voči euru prepadá. [online] Citováno dne [20. února 2012]. Dostupné z www: <<http://www.etrend.sk/firmy-atrhy/burzy-a-trhy/norska-koruna-sa-voci-euru-prepada/163710.html>>.